

**KONSERVATORIOISTA
AMMATTIKORKEAKOULUIKSI**

**Musiikkialan ammattikorkeakoulu-uudistusta koskevien lehti-
kirjoitusten diskurssianalyttistä tarkastelua**

Musiikkitieteen pro gradu –tutkielma
Jyväskylän yliopiston musiikin laitoksessa
syksyllä 2003

Laura Sallinen

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta HUMANISTINEN	Laitos Musiikin laitos
Tekijä Laura Sallinen	
Työn nimi KONSERVATORIOISTA AMMATTIKORKEAKOULUIKSI Musiikkialan ammattikorkeakoulu-uudistusta koskevien lehtikirjoitusten diskurssianalyyttistä tarkastelua	
Oppiaine Musiikkitiede	Työn laji Pro gradu –tutkielma
Aika Syksy 2003	Sivumäärä 56
Tiivistelmä – Abstract	
<p>Suomalaisessa koulutusjärjestelmässä tapahtui merkittävä muutos 1990-luvun aikana, kun maahamme perustettiin ammattikorkeakoulujen verkosto yliopistojen rinnalle. Uudistus heijastui myös musiikkialaan: konservatorioiden korkea-asteen koulutus siirtyi ammattikorkeakoulujen piiriin 1990-luvun loppupuolella. Tässä tutkimuksessa tarkastellaan ammattikorkeakoulu-uudistuksen etenemistä sekä uudistuksesta musiikkilehdissä käytyä keskustelua.</p> <p>Työ jakautuu kahteen osaan. Ensimmäisessä osassa hahmotellaan koulutusuudistusten analyysimalli, jossa kuvataan yhteiskunnan taloudellista, poliittis-juridista ja ideologiskulttuurista voimakenttää sekä uudistusten toteuttamiseen vaikuttavia intressiryhmiä. Analyysimallin avulla selvitetään ammattikorkeakoulu-uudistuksen vaiheita, siihen kytkeytyviä poliittisia ja taloudellisia tekijöitä sekä intressiryhmien toimintaa sekä yleisellä tasolla että musiikkikoulutuksen kannalta.</p> <p>Työn toisessa osassa analysoidaan diskurssianalyysia menetelmänä käyttäen musiikkialan ammattikorkeakoulu-uudistusta koskevia lehtikirjoituksia. Aineiston muodostaa 26 kirjoitusta, jotka on julkaistu Rondo- ja Bardi-lehdissä vuosina 1992 – 2001. Aineistosta paikannetaan kaksi tulkintarepertuaaria, uudistusmielinen ja uudistuskriittinen repertuaari.</p> <p>Uudistusmielisen tulkintarepertuaarin mukaan konservatoriokoulutuksessa ilmenee puutteita ja epäkohtia, jotka ammattikorkeakoulu-uudistus voi korjata. Uudistus näyttäytyy konservatorioille myönteisenä ja tarpeellisenä kehityskulkuna. Muutoksen tapahduttua tilanteeseen ollaan repertuaarissa tyytyväisiä. Uudistuskriittisessä tulkintarepertuaarissa vanhamuotoisen koulutuksen säilyttäminen vaikuttaa ammattikorkeakoulujen alaisuudessa toimimista paremmalta ratkaisulta. Ammattikorkeakouluihin siirtyminen on tarpeetonta tai haitallista. Kun uudistus kuitenkin toteutetaan, repertuaarissa katsotaan uuden järjestelmän tuoneen mukanaan vain ongelmia ja vaaroja.</p>	
Asiasanat musiikkioppilaitokset, ammattikorkeakoulut, koulutusuudistus, julkinen keskustelu, diskurssianalyysi, tulkintarepertuaarit	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopiston kirjasto, Musiikin laitoksen kirjasto	
Muita tietoja	

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT	3
	2.1 Diskurssianalyttinen näkökulma	3
	2.1.1 Diskurssianalyysin yleisiä piirteitä	3
	2.1.2 Tulkintarepertuaarin käsite	6
	2.2 Tutkimustehtävät ja aineisto	8
3	KOULUTUSUUDISTUSTEN ANALYYSIMALLI	10
	3.1 Åke Islingin koulutus uudistusten analyysimalli	10
	3.2 Islingin malli jälkimodernin yhteiskunnan teorioiden valossa	12
	3.3 Islingin mallin pohjalta hahmoteltu koulutus uudistusten analyysimalli	15
4	AMMATTIKORKEAKOULU-UUDISTUKSEN TOTEUTTAMINEN	17
	4.1 Taloudelliset tekijät mahdollisuuksien ja rajoitusten luojina uudistuksen toteuttamisessa	17
	4.2 Uudistuksen valmistelutyö, poliittinen päätöksenteko ja lainsäädäntö	18
	4.3 Musiikkialan ammattikorkeakoulu-uudistukseen vaikuttaneet intressiryhmät	22
	4.4 Uudistusprosessin tulos: ammattikorkeakoulut ja niiden tarjoama musiikkikoulutus tänään	25

5 MUSIIKKIALAN AMMATTIKORKEAKOULU-UUDISTUSTA KOSKEVIEN LEHTIKIRJOITUSTEN TULKINTAREPERTUAARIT	27
5.1 Uudistusmielinen tulkintarepertuaari	27
5.1.1 Kirjoittelu ennen uudistuksen toteuttamista ja sen alkuvaiheessa	28
5.1.2 Kirjoittelu uudistuksen edetessä ja tilanteen vakiintuessa	33
5.1.3 Repertuaarille tyypillisiä retorisia ja tyylikeinoja	36
5.2 Uudistuskriittinen tulkintarepertuaari	38
5.2.1 Kirjoittelu ennen uudistuksen toteuttamista ja sen alkuvaiheessa	38
5.2.2 Kirjoittelu uudistuksen edetessä ja tilanteen vakiintuessa	41
5.2.3 Repertuaarille tyypillisiä retorisia ja tyylikeinoja	43
5.3 Tulkintarepertuaarien esiintyminen aineistossa	44
6 PÄÄTÄNTÖ	46
LÄHTEET	50
LIITE	55

1 JOHDANTO

Suomalaisessa koulutusjärjestelmässä tapahtui merkittävä muutos 1990-luvun aikana. Maahamme perustettiin yliopistojen rinnalle ammattikorkeakoulujen verkosto, joka alkoi vastata konkreettisiin ammatteihin valmistavasta korkeakoulutuksesta. Uudistus heijastui myös musiikkialaan: konservatorioiden korkea-asteen koulutus siirtyi ammattikorkeakoulujen alaisuuteen muutamia vuosia sitten.

Ammattikorkeakoulu-uudistus on puhuttanut: sitä on sekä kiitelty että moitittu. Konservatoriokoulutuksen kehityksestä on kirjoitettu musiikkialan lehdissä melko runsaasti. Tämän kirjoittelun värikäs kieli ja kärjistetyt mielipiteet herättivät mielenkiintoni. Tekstejä lukiessani ajattelin, että kyse täytyy olla koko musiikkikoulutusta perinpohjaisesti kuohuttavasta prosessista ja sitä kautta antoisasta tutkimuskohteesta.

Siirtymää ammattikorkeakoulujärjestelmään on ehditty tutkia yleisellä tasolla paljon (ks. esim. Herranen 2003, Raudaskoski 2000, Salminen 2001, Vesterinen 2002), mutta musiikkiala on jäänyt hyvin vähälle huomiolle. Muutamista konservatorioista on kirjoitettu historiikkeja, joissa kuvataan ammattikorkeakouluihin liittymistä (Jakkula 2002, Koppinen 2001, Laurila 2000), mutta varsinaisia tutkimuksia musiikkialan ammattikorkeakoulu-uudistuksesta ei käsitäkseni ole tehty.

Koska ammattikorkeakouluja koskevassa tutkimuksessa on aukko musiikkialan osalta, aihetta on mahdollista lähestyä lähes mistä näkökulmasta tahansa. Olen päätenyt tutkimaan konservatoriokoulutuksen uudistuksista käyttä julkista keskustelua juuri sen värikkään luonteen vuoksi. Haluan osoittaa, miten rikasta kirjoittelu on sisällöltään ja merkityksiltään. Kirjoituksissa voi havaita vuoropuhelua uudistuksen kannattajien ja vastustajien välillä, mikä tuo

kiinnostavan lisänsä tutkimukseen. Esimerkiksi haastatteluja tekemällä vuorovaikutuksen ulottuvuutta on vaikea saavuttaa.

Työni jakautuu kahteen osaan. Jotta musiikkialan ammattikorkeakouluuudistusta koskevat lehtikirjoitukset kävisivät ymmärrettäviksi, selvitän ensin uudistusprosessin etenemistä ja siihen vaikuttaneita tekijöitä sekä yleisellä tasolla että konservatorioiden kannalta. Apuna prosessin kuvauksessa on sosiologinen koulutusuudistusten analyysimalli. Tutkimukseni toisessa osassa tarkastelen lehtikirjoittelua käyttäen menetelmänä diskurssianalyysia. Tarkastelemani kirjoitukset on julkaistu musiikkilehdissä vuosien 1992 – 2001 aikana. Tukeudun omassa analyysissäni lähinnä sosiaalitieteiden parissa tehtyyn diskurssintutkimukseen.

2 TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT

2.1 Diskurssianalyttinen näkökulma

Olen valinnut työni tutkimusmenetelmäksi *diskurssianalyysin*. Diskurssianalyysi vastaa ennen kaikkea *miten*-tyyppisiin kysymyksiin ja vasta toissijaisesti *mitä*-kysymyksiin: tärkeintä on selvittää, miten jostakin ilmiöstä kirjoitetaan ja puhutaan. Tutkimus on aineistolähtöistä, joten kirjoittaja tai puhuja häivytetään taustalle. Menetelmä on melko työläs, sillä tulkintojen aikaansaamiseksi aineistoa on tarkasteltava lukemattomia kertoja. Työ kuitenkin palkitaan: mielestäni diskurssianalyysin vahvuus on se, että kuva aineistosta muodostuu rikkaammaksi ja monipuolisemmaksi kuin käytettäessä esimerkiksi perinteistä sisällönanalyysia ja eriteltäessä sisältöluokkia.

Diskurssianalyysiin liittyviä käsitteitä saattaa leimata tietynlainen epämääräisyys. Diskurssihan on ollut todellinen muotisana, jota on viljelty eittieteellisissä ja tieteen populaaristamiseen pyrkivissä teksteissä varsin epätarkasti. Siksi omassa tutkimuksessani tavoitteenani on määritellä käsitteet täsmällisesti ja osoittaa selkeästi, miten olen päätenyt analyysini tuloksiin.

2.1.1 Diskurssianalyysin yleisiä piirteitä

Diskurssianalyysissa tarkastellaan, miten sosiaalista todellisuutta tuotetaan erilaisissa sosiaalisissa käytännöissä kielen avulla. Menetelmä tukeutuu konstruktionistiseen ajatteluun, jonka mukaan kielenkäyttö paitsi rakentaa todellisuutta, on myös osa todellisuutta itseään. Käyttäessämme kieltä annamme merkityksen ja olemassaolon niille kohteille, joista puhumme tai kirjoitamme. (Jokinen – Juhila – Suoninen 1993, 9 – 10; 18.)

Diskurssianalyttisessä tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita erityisesti kulttuurisidonnaisista merkityksistä ja yhteisöllisen sosiaalisen todellisuuden rakentumisesta. Merkitykset ovat olemassa ja muuntuvat vain ihmisten keskinäisessä toiminnassa. (Jokinen – Juhila- Suoninen 1999, 54.)

Analyysissa aineistosta paikannetaan *diskursseja*, jotka voidaan määrittellä *verrattain eheiksi säännönmukaisten merkityssuhteiden systeemeiksi, jotka rakentuvat sosiaalisissa käytännöissä ja rakentavat samalla sosiaalista todellisuutta* (Jokinen – Juhila – Suoninen 1993, 26 – 27). Tutkimusotteeseen kuuluu oletus useiden rinnakkaisten ja keskenään kilpailevien diskurssien olemassaolosta. Toiminnan katsotaan olevan kontekstisidonnaista, ja kielenkäytöllä uskotaan olevan seurauksia. (Emt., 17 – 18.)

Diskurssianalyysia on sovellettu sekä kielitieteellisessä että yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa. Kielitieteessä tarkastelun kohteena ovat kielenkäyttö ja sen piirteet, yhteiskuntatieteissä puolestaan kielen kautta tutkitaan muita ilmiöitä. Yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa lähdetään liikkeelle sosiaalisista ilmiöistä ja suhteista, kielitieteessä itse kielestä. Usein käytännössä nämä kaksi lähestymistapaa limittyvät ja täydentävät toisiaan. (Pietikäinen 2000, 191 – 193.)

Diskurssianalyttisen tutkimuksen tekemistä voi luonnehtia tiiviiksi seurusteluksi aineiston kanssa (Jokinen – Juhila – Suoninen 1993, 13). Mahdollisia aineistoja ovat erilaiset tekstit. Tekstillä on perinteisesti tarkoitettu kirjoitettua kielen katkelmaa, mutta käsite on laajentunut viittaamaan sekä kirjoitettuun että puhuttuun kieleen (Luukka 2000, 134). Diskurssianalyttikot ovat alkaneet suosia ns. luonnollisia aineistoja, jotka ovat syntyneet tutkijasta riippumatta. Luonnollisten aineistojen etuna on, että niissä kielenkäytön rikkaus ja mutkikkuus ovat nähtävissä paljon selvemmin kuin ei-luonnollisissa aineistoissa. (Jokinen – Juhila – Suoninen 1999, 236 – 237.)

Diskurssit eivät esiinny teksteissä selkeinä kokonaisuuksina, vaan pieninä paloina. Analyysin edetessä palaset on mahdollista tunnistaa diskurssien osiksi. Diskurssilla ei tarkoiteta vain jotakin aineistosta paikannettavaa aihepiiriä, vaan sillä on tarkoitus tehdä ymmärrettäväksi useita erilaisia teemoja. Diskurssia koskevissa tulkinnoissa tulisi tukeutua sellaisiin eroihin, ristiriitoihin ja jännitteisiin, joihin itse kielen käyttäjäkin tuntuu viittaavan. (Jokinen – Juhila – Suoninen 1993, 50 – 51.)

Menetelmässä voidaan erottaa koko aineistokorpus ja varsinaisesti analysoitava aineisto toisistaan. Laajemmasta aineistosta, korpuksesta, saatetaan valikoida vain muutamia tapauksia tai katkelmia tarkemman analyysin kohteiksi. Tutkimuksessa on mahdollista keskittyä monipuolisesti niin suuren tapausjoukon erittelyyn, muutaman tapauksen vertailuun kuin yksittäistapausten analysointiinkin. (Jokinen – Juhila – Suoninen 1999, 241 – 242.)

Monissa diskurssianalyysia hyödyntävissä tutkimuksissa kuvataan aineistoissa käytettyjä retorisia keinoja, joiden avulla lisätään argumentaation vakuuttavuutta. Keinot voivat liittyä joko jonkin väitteen esittäjään tai esitettyyn argumenttiin. Väitteelle on helpompi hankkia tukea, jos se vaikuttaa todenmukaiselta tai muutoin kannatettavalta ja sen esittäjä luotettavalta ja asiantuntevalta. (Emt., 132 – 133.)

Eräs argumentin esittäjään kytkeytyvä retorinen keino on puhujan oimien intressien etäännyttäminen varsinaisesta väitteestä, jolloin puhujan ei ajatella ajavan vain omaa etuaan. Arvovaltaisen asiantuntijan lausuntojen siteeraaminen sekä konsensuksen luominen esimerkiksi me-muodon avulla ovat samoin tyypillistä vakuuttelevaa retoriikkaa. Toisaalta aktiiviset toimijat saatetaan syrjäyttää argumentoinnissa kokonaan, mikä saa väitteet tuntumaan puhujista riippumattomilta, itsestään selviltä faktoilta. (Emt., 133; 138 – 140.)

Esitettyyn väitteeseen liittyviä keinoja vakuuttavuuden lisäämiseksi ovat esimerkiksi määrällistäminen sekä erilaisten ääri-ilmaisujen, kontrastipari-

en, metaforien ja toiston käyttö. Määrällistäminen voi olla joko numeerista tai ei-numeerista, sanallisesti kuvailevaa. Tavoitteena on saada pienuus näyttämään mahdollisimman pieneltä ja suuruus mahdollisimman suurelta. Samaan pyritään ääri-ilmaisuilla. Kontrastipareissa se vaihtoehto, jota itse kannatetaan, ladataan positiivisilla merkityksillä, ja vastapuoli merkityksellistetään negatiivisesti. Onnistuneesti valitut metaforat herättävät puolestaan lukijoissa tai kuulijoissa halutun kaltaisia miellelyhtymiä. (Emt., 146 – 154.)

2.1.2 Tulkintarepertuaarin käsite

Diskurssianalyysia koskevassa kirjallisuudessa on toisinaan käytetty käsitettä *tulkintarepertuaari* diskurssin käsitteen synonyymina tai läheisenä sukulaisena. On sanottu, että diskurssin käsite sopii parhaiten ilmiöiden historiallisuuden tarkasteluun sekä valtasuhteiden ja institutionaalisten käytäntöjen analysointiin. Tulkintarepertuaarin käsite on kulunut käytössä diskurssin käsitettä vähemmän. Sen käytön katsotaan soveltuvan erityisesti arkisen kielenkäytön vaihtelevuuden ja rikkauden tutkimiseen. Käsitteen valintaa olennaisempaa on kuitenkin se, että käsitteet määritellään selkeästi kussakin tutkimuksessa. (Jokinen – Juhila – Suoninen 1993, 26 – 28.)

Esimerkkitutkimuksia tulkintarepertuaarien paikantamisesta ovat G. Nigel Gilbertin ja Michael Mulkayn *Opening Pandora's Box. A Sociological Analysis of Scientists' Discourse* (1984), Eero Suonisen *Perheen kuvakulmat. Diskurssianalyysi perheenäidin puheesta* (1992) sekä Sanna Taljan *Musiikki, kulttuuri, kirjasto. Diskurssien analyysi* (1998). Gilbert ja Mulkay analysoivat biokemistien haastatteluita, tutkimusraportteja ja artikkeleita ja hahmottelevat tutkijoiden selontekojen pohjalta kaksi tulkintarepertuaaria. Suonisen tutkimuksen aineistona on 10 vuotta naimisissa olleen perheenäidin haastattelu, jossa on havaittavissa useita toisistaan poikkeavia näkemyksiä perhe-elämästä. Näiden näkemysten perus-

teella Suoninen paikantaa aineistostaan kuusi tulkintarepertuaaria. Talja tutkii väitöskirjassaan mm. sitä, miten musiikkikirjastojen asiakkaat määrittävät musiikkikirjaston tehtäviä ja kirjaston aineiston valinnan periaatteita. Hän erottelee asiakkaiden haastatteluista kolme erilaista repertuaaria.

Gilbert ja Mulkay (emt., 55 – 56) kuvaavat tulkintarepertuaareja *yhtenäiseksi kokonaisuudeksi, joissa toistuvat tietyt sanastolliset, tyyllilliset ja kieliopilliset piirteet*. Suoninen (emt., 8) määrittelee tulkintarepertuaarit *rajatuiksi kielen alueiksi tai osasysteemeiksi, jotka ovat keskenään ristiriitaisia, mutta sisäisesti verrattain ristiriidattomia*. Kukin repertuaari sisältää rajallisen määrän sanastoa ja ilmaisutapoja. Taljan (emt., 20; 33) tutkimuksessa tulkintarepertuaarit ovat *analyysin lopputuloksia ja nimettyjä diskursseja*. Niitä voi kutsua myös *kohteen eri versioiksi*. Eri-alaisten repertuaarien olemassaolon voi havaita samaa ilmiötä koskevien lausumien yhteensopimattomuudesta.

Haluan käyttää omassa tutkimuksessani mieluummin tulkintarepertuaarin kuin diskurssin käsitettä, koska tulkintarepertuaarin voi määritellä diskurssia selkeämmin ja konkreettisemmin. En miellä näitä kahta käsitettä synonyymeiksi, vaan pidän diskurssia laajana yläkäsitteenä ja tulkintarepertuaaria sitä suppeampana alakäsitteenä. Tällaiseen hierarkiaan viittaa esimerkiksi Gilbertin ja Mulkayn (emt., 39) toteamus, että heidän biokemistien lausumista paikantamansa repertuaarit esiintyvät tieteen diskurssin sisällä.

Tulkintarepertuaari on tutkimuksessani *merkityssuhteiden systeemi, yhtenäinen kokonaisuus, jossa toistuvat tietyt sanastolliset ja tyyllilliset piirteet sekä retoriset keinot*. Tulkintarepertuaarit ovat *sisäisesti ristiriidattomia, mutta keskenään ristiriitaisia, ja niillä on mahdollisuus tehdä ymmärrettäväksi useita aihepiirejä*. Eri repertuaarien olemassaoloon viittaavat erot ja ristiriitaisuudet samaa aihepiiriä koskevassa puheessa.

2.2 Tutkimustehtävät ja aineisto

Tutkimukseni aluksi kuvaan ammattikorkeakoulujärjestelmän syntymistä maamme sekä konservatorioiden korkea-asteen koulutuksen siirtymistä ammattikorkeakoulujen piiriin. Apuna uudistusprosessin ja siihen vaikuttaneiden tekijöiden tarkastelussa on koulutusuudistusten analyysimalli, jonka olen hahmotellut Åke Islingin (1980) analyysimallin pohjalta. Koulutusuudistuksen vaiheiden kuvaus toimii selventävänä taustana aiheesta käydyin julkisen keskustelun analysoimiselle.

Tärkein tutkimustehtäväni on paikantaa diskurssianalyysia menetelmänä käyttäen tulkintarepertuaareja musiikkialan ammattikorkeakouluuudistusta koskevista lehtikirjoituksista. Selvitän, *miten* uudistuksesta on kirjoitettu, ja *millaisia merkityksiä* kirjoittajat ovat sille antaneet. Erittelen kirjoittelun ajallista kehittymistä sekä repertuaareille ominaisia retorisia keinoja.

Analysoimani lehtikirjoitukset on julkaistu Rondossa ja Suomen Konservatorioliiton vuosijulkaisussa Bardissa vuosina 1992 – 2001. Aineistoa hankiessani olen pitäytynyt musiikkialan ammattijulkaisuissa, koska uskon niiden käsittelevän tutkimuksen kohteena olevaa ilmiötä mahdollisimman monipuolisesti ja asiantuntevasti. Kirjoitukset ovat tyypiltään pääkirjoituksia, mielipidekirjoituksia ja vastineita sekä muita artikkeleita. Niiden kirjoittajat ovat ammattitoimittajia, virkamiehiä, järjestöjen edustajia sekä oppilaitosten opettajia ja opiskelijoita.

Koko aineistokorpuksen muodostaa 26 kirjoitusta, joista olen analysoinut tarkemmin 18 tekstiä. Lopuissa esiintyy toistoa sekä aihepiirien että tyyllisten keinojen osalta, joten olen voinut jättää ne vähemmälle tarkastelulle. Aineistokorpuksen artikkeleista 19 on julkaistu Rondossa, seitsemän Bardissa. Runsaimmin tekstejä on vuodelta 2001, yhteensä seitsemän. Vuonna 1997 on

ilmestynyt kuusi kirjoitusta, 1998 neljä. Muilta vuosilta artikkeleita on ainoastaan yksi tai kaksi. Kirjoittajista ovat eniten esillä Rondon päätoimittaja Harri Kuusisaari kymmenellä ja Suomen Konservatorioliiton toiminnanjohtaja Harri Pellikka neljällä kirjoituksella. Muilta kirjoittajilta on julkaistu vain yksittäinen artikkeli.

3 KOULUTUSUUDISTUSTEN ANALYYSIMALLI

3.1 Åke Islingin koulutusuudistusten analyysimalli

Kasvatustieteilijä Åke Isling hahmottelee väitöskirjassaan *Kampen för och mot en demokratisk skola* (1980) koulutusuudistusten analyysimallin, jonka avulla hän tarkastelee, miksi ja miten koulutusuudistukset syntyvät. Isling katsoo, että erilaisilla taloudellisilla, poliittisilla ja sosiaalisilla prosesseilla on omat merkityksensä koulutusuudistuksissa. Hän näkee koulutuspoliittiset kiistat intressiryhmien kamppailuna, jossa arvot ja ideologiat näyttelevät tärkeää roolia, sillä ne antavat ryhmien toiminnalle motiiveja. (Emt., 40.)

Islingin näkemys koulutusuudistusten synnystä tukeutuu yhteiskuntatieteellisiin konfliktiteorioihin, etenkin marxismiin. Marxismissa ajatellaan, että yhteiskunnallinen kehitys aiheutuu etupäässä eri yhteiskuntaluokkien ja vastakkaisen intressien taistelusta. Taloudelliset tekijät ovat keskeisiä yhteiskunnan rakenteen kannalta: jos ne muuttuvat, muuttuvat politiikka ja ideologiatkin. (Emt., 42 – 44.)

Isling ottaa analyysimalliinsa aineksia lisäksi strukturalistista marxismia edustavalta Louis Althusserilta, joka puhuu taloudellisesta, poliittisesta ja ideologisesta tasosta yhteiskunnassa. Isling kutsuu mallissaan näitä tasoja voimakentiksi. (Emt., 47 – 48.)

Analyysimallissa kuvataan rakenteellista sekä ryhmä- ja yksilötasoa koulutusuudistuksissa. Uudistuksiin vaikuttavat rakenteellisella tasolla yhteiskunnan *taloudellinen, poliittis-juridinen* sekä *ideologis-kulttuurinen voimakenttä*. Taloudelliseen kenttään kuuluvat esimerkiksi muutokset tuotantomenetelmissä ja omistussuhteissa. Uudistukset saavat alkunsa juuri taloudellisten tekijöiden

muuttumisesta. Poliittis-juridinen kenttä sisältää poliittisen toiminnan, oikeuslaitoksen ja julkishallinnon. Ideologis-kulttuurista kenttää ovat yksilöiden ja ryhmien mielipiteet, uskomukset, arvot ja ideologiat, joita Islingin mukaan välittävät mm. koulu, tieteellinen tutkimus ja kansanliikkeet. (Emt., 58 – 59.)

Uudistus toteutetaan käytännössä pääasiassa ryhmä- ja yksilötasolla. Taloudellisessa voimakentässä tapahtuvien muutosten myötä myös yhteiskunnan sosiaalinen rakenne muuttuu, ja muodostuu uusia sosiaalisia ryhmiä. Uudet ja vanhat ryhmät vastakkaisine intresseineen käyvät kamppailuja ja harjoittavat poliittista toimintaa, minkä seurauksena uudistukset viedään läpi. Uudistukset voivat esimerkiksi parantaa taloudellista tuottavuutta sekä muuttaa arvoja, intressejä ja hallintojärjestelmän toimintaa. Analyysimallissa yhteiskunnan kolme voimakenttää ja intressiryhmät ovat jatkuvassa vuorovaikutuksessa keskenään. (Emt., 58 – 59.)

Islingin malli on mielestäni kiinnostava: uskon, että sen antama kuva koulutusuudistusten kulusta vastaa varsin hyvin todellisuutta. Taloudelliset ja poliittiset tekijät sekä erilaisten sosiaalisten ryhmien jakamat mielipiteet ja arvostukset ovat keskeisiä yhteiskunnallisessa päätöksenteossa. Myös intressien kamppailulla on varmasti tärkeä osansa uudistusten etenemisessä.

Analyysimallin ikä ja viittaukset marxismiin antavat kuitenkin aihetta arvosteluun. Yhteiskunta on muuttunut voimakkaasti runsaan 20 vuoden aikana, ja marxismi on mielletty jo pitkään vanhentuneeksi aatteeksi. Mallissa marxilaiset sävyt näkyvät erityisesti taloudellisen voimakentän sanastossa. Samoin intressikamppailujen taustalla ovat marxilaisen yhteiskuntateorian mukaiset luokkataistelut.

Hannele Salminen (1997, 1999) on käyttänyt Islingin analyysimallia tarkastellessaan artikkeleissaan ammattikorkeakoulu-uudistuksen vaiheita. Hän ei kyseenalaista mallin toimivuutta nyky-yhteiskunnan ilmiöiden tarkastelussa eikä myöskään mainitse sen tukeutuvan marxismiin. Markku Vanttajan ja

Kimmo Ketosen (1995, 16) mukaan selkeisiin teorioihin perustuvista tutkimuksista on pulaa koulutuspolitiikan alueella, koska koulutuspolitiikkaan kytkeytyvät ilmiöt ovat hyvin monimutkaisia, eikä niissä ole säännönmukaisuutta. Vanttajan ja Ketosen näkemyksellä voi perustella vanhojen analyysimallien käyttöä: koulutusuudistuksiin sopivaa teoreettista viitekehystä on yksinkertaisesti vaikea löytää, joten myös vanhempia malleja voidaan hyödyntää, kunhan niihin suhtaudutaan riittävän kriittisesti.

Koska Islingin mallissa on marxilaisten kytkentöjen vuoksi heikkoutensa, olen päätenyt muokkaamaan sen pohjalta uuden, nyky-yhteiskunnan tilannetta paremmin vastaavan koulutusuudistusten analyysimallin. Analyysimallin avulla selvitän ammattikorkeakoulu-uudistuksen toteuttamista. Pohjana mallin hahmottelulle on yhteiskuntatieteellinen, lähinnä sosiologinen kirjallisuus, jossa käsitellään esimerkiksi yhteiskunnan taloudellisia tekijöitä, poliittista toimintaa sekä sosiaalisten ryhmien jakamien arvojen, ideologioiden ja mielipiteiden luonnetta.

3.2 Islingin malli jälkimodernin yhteiskunnan teorioiden valossa

Sosiologiassa tämän päivän yhteiskuntaa kuvataan esimerkiksi jälkimodernin, jälkitemodernin ja jälkipoliittisen käsittein. Yleisin näkemys on, että olemme siirtyneet modernista yhteiskunnasta *jälkimoderniin*. (Kumar 1995, vi; Sulkunen 1998, 286.) Zygmunt Baumanin (1996, 191 – 192) mukaan jälkimoderni yhteiskunta on ”täysin kehittynyt moderni”, jolle tyypillisiä piirteitä ovat moniarvoisuus, ambivalenssi ja sattumanvaraisuus.

Marxilaiset uskoivat talouden ohjaavan yhteiskunnan kehitystä. Liberaaleille vastaavia voimia olivat valtio ja sen hallintojärjestelmä, konservatiiveille puolestaan historia ja traditio. Jälkimodernin yhteiskunnan muuntumista ei

määrää enää mikään selvästi havaittavissa oleva tekijä, vaan yhteiskunnan eri sektorit joutuvat satunnaisten, päämäärättömien muutosten alaisiksi. (Kumar 1995, 102 – 103.) Siten voidaan ajatella, että yhteiskunnallisissa uudistuksissa, kuten koulutusuudistuksissa, minkään yhteiskunnan kentän merkitystä ei pidä nostaa erityisesti muita keskeisemmäksi.

Taloudellisten tekijöiden vaikutus koulutuspolitiikkaan

Suomalaisen hyvinvointivaltion eräänä tunnusmerkkinä on ollut laaja koulutusjärjestelmä, jonka toiminnan julkinen valta on pääosin kustantanut. 1990-luvun taloudellisen laman myötä koulutus on kuitenkin joutunut merkittävien säästöjen kohteeksi. (Honkanen 1995, 99 – 100.) Taloudellisissa tekijöissä tapahtuneet muutokset ovat siis vaikuttaneet koulutusuudistuksiin, joko vauhdittaen niitä supistusten aikaansaamiseksi tai mahdollisesti hidastaen niiden toteuttamista resurssien vähäisyyden vuoksi.

1990-luvulta lähtien vallinnutta koulutuspoliittista ajattelua on leimannut tuloskeskeisyys. Hyvinvointivaltion osittaisen rapautumisen seurauksena koulutuksessa on omaksuttu markkinatalouden tavoitteita ja toimintatapoja. Koulutuspolitiikka on alkanut tukeutua uuteen taloudelliseen ideologiaan, jonka tunnuksia ovat markkinaohjautuvuus, yksityistäminen, säätelyn poistuminen ja joustavuus. (Lampinen 2000, 78 – 80.)

Markkinatalouden vallitessa Islingin analyysimallin taloudellinen voimakenttä vaikuttaa hyvin vanhentuneelta. Marxisin sävyttämä puhe tuotantomenetelmien muutoksista ja omistussuhteista ei enää kuulu tämän päivän yhteiskuntaan. Voimakenttään voi pikemminkin sisällyttää yleisluontoisia huomioita taloudellisten muutosten, kuten laman, vaikutuksista yhteiskunnalliseen toimintaan sekä maininnan markkinatalouden periaatteiden tunkeutumisesta myös koulutukseen.

Alapolitiikka intressiryhmien toimintamuotona

Islingin analyysimallissa koulutusuudistukset toteutuvat pitkälti intressiryhmien poliittisen toiminnan tuloksena. Jälkimodernissa yhteiskunnassa Ulrich Beckin käsite *alapolitiikka* sopii hyvin kuvaamaan tätä toimintaa. Beck tarkoittaa alapolitiikalla erilaisten sosiaalisten ryhmien aktivoitumista: epävirallinen vaikuttaminen nousee vahvasti esille ja on vastapainona poliittisten instituutioiden ja hierarkioiden jäähmeydelle. (Beck 1995, 31 – 33.)

Alapolitiikan toimijat voivat olla esimerkiksi kansanliikkeitä, asiantuntijoita ja työpaikkojen työntekijöitä. Kollektiivisten toimijoiden lisäksi myös yksilöillä on mahdollisuus osallistua kilpailuun poliittisesta vallasta. Alapolitiikassa institutionaalisen politiikan itseäänselvyydet, kuten oikeiston ja vasemmiston tai radikalismien ja konservatismien vastakkainasettelut, tulevat kyseenalaisiksi ja menettävät merkityksensä. (Emt., 37 – 40.)

Intressiryhmien toimintaa ohjaavien arvojen, ideologioiden, mielipiteiden ja uskomusten välittäjät

Koulutusuudistusten analyysimalliin kuuluvat arvot, ideologiat, mielipiteet ja uskomukset ohjaavat Islingin mukaan intressiryhmien toimintaa antamalla toiminnalle perusteita. Isling sanoo mm. tieteen, koululaitoksen ja kansanliikkeiden välittävän näitä arvoja ja ajatuksia. Jälkimodernissa yhteiskunnassa esimerkiksi tieteellisen tutkimuksen tai sosiaalisten liikkeiden auktoriteettiasema voidaan kyseenalaistaa, sillä erilaiset näkemykset ovat muuttuneet yksilöllisiksi ja epävarmoiksi. Islingin analyysimallin ideologis-kulttuurisen voimakentän sisältöön voi siis suhtautua osittain varauksella.

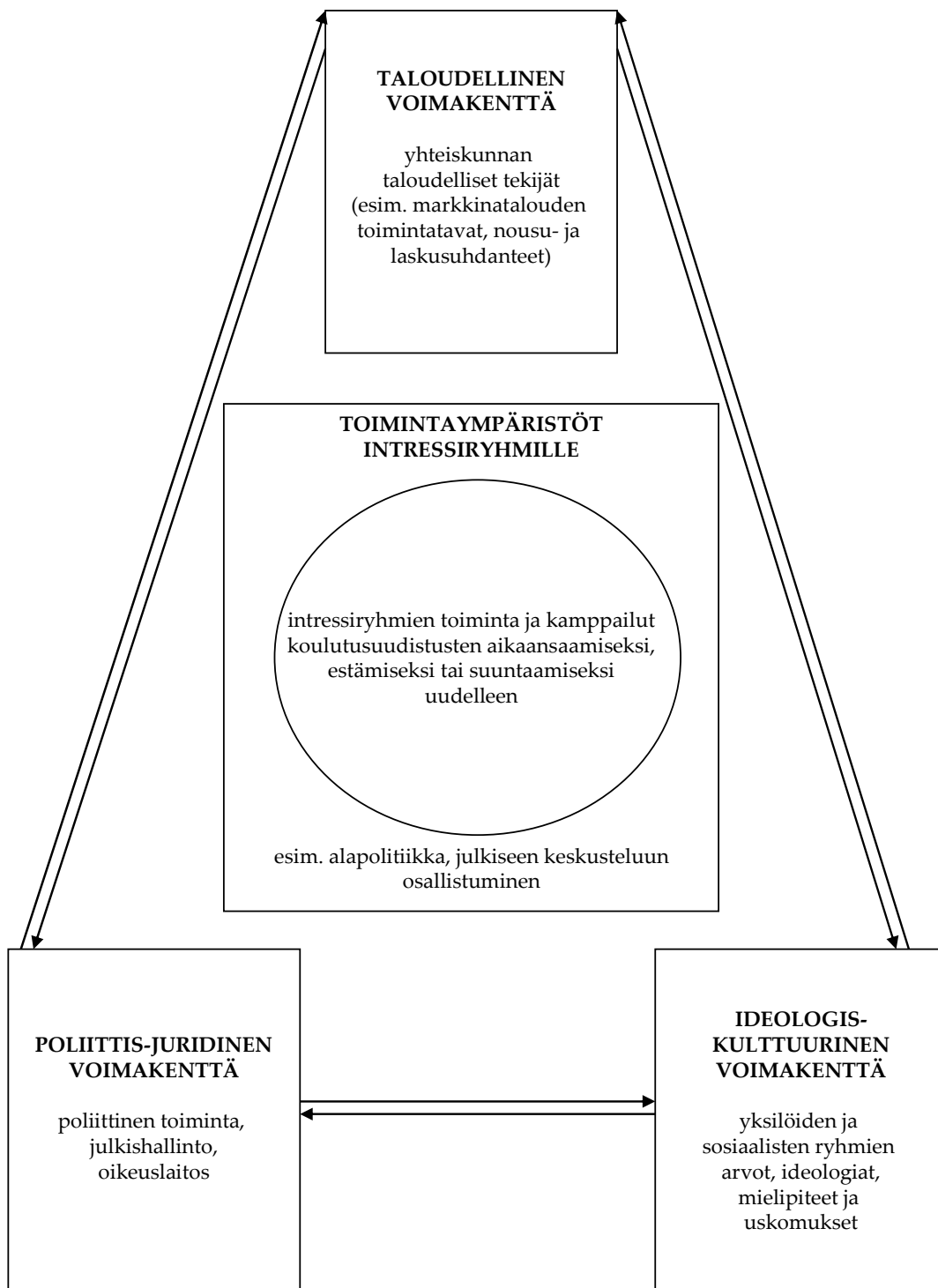
Jean-François Lyotard (1985, 94) luonnehtii jälkimodernin tieteen kehitystä epäjatkuvaaksi ja paradoksaaliseksi. Hän pitää tiedettä ja ei-tieteellistä tietoa yhtä tärkeinä, koska molemmat edustavat osaltaan diskursiivista monimuo-

toisuutta (emt., 45). Myös Ulrich Beckin (1995, 74 – 75) mielestä tieteellinen tieto on nyky-yhteiskunnassa häilyvää. Kun kriittiset äänet, kuten feminismi ja ekologinen kysymys, ovat tunkeutuneet tieteeseen, tieteen aikaisemmat selkeyden ja yksinkertaisuuden vaatimukset ovat murtuneet.

Jälkimodernit sosiaaliset liikkeet ovat syrjäyttäneet ainakin osittain poliittisiin ideologioihin ja yhteiskuntaluokkiin perustuvat, sisäisesti yhtenäiset kansanliikkeet. Uusien liikkeiden kollektiiviset identiteetit ja mielipiteet ovat pluralistisia ja muuntuvia. (Kumar 1995, 122; Scott 1992, 130 – 131.) On esitetty, että vanhoja sosiaalisia rakenteita korvaamaan kaivataan kuitenkin julkisia instituutioita, joista kenties keskeisimpänä joukkotiedotus. Islingin analyysimallista joukkotiedotus puuttuu kokonaan. Sen rooli lienee silti tärkeä mielipiteiden ja arvojen välittäjänä, onhan sillä mahdollisuus houkutella ja suunnata ihmisten huomiota, suostutella, vakuutella ja informoida nopeasti ja kattavasti. (McQuail 1994, 29 – 30; 69.)

3.3 Islingin mallin pohjalta hahmoteltu koulutusuudistusten analyysimalli

Islingin mallin pohjalta muokkaamassani koulutusuudistusten analyysimallissa (kuvio 1) olen ottanut huomioon edellä esittelemäni teoreettiset näkökohdat jälkimodernin yhteiskunnan piirteistä. Olen myös yksinkertaistanut mallia: en esimerkiksi kuvaa intressiryhmien toimintaa Islingin tapaan suoraviivaisena, vaiheittain etenevänä ketjuna. Taloudellinen, poliittis-juridinen ja ideologiskulttuurinen voimakenttä ovat samankaltaisissa rooleissa kuin Islingillä. Intressikamppailujen osalta olen lisännyt malliin uutena tekijänä toimintaympäristöt intressiryhmille. Toimintaympäristöissä ryhmät saavat edistettyä tavoitteitaan ja äänensä kuuluviin. Yhteiskunnan voimakentät muodostavat rakenteellisella tasolla mahdollisuudet ja rajoitukset intressiryhmien toiminnalle.

Voimakentät ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Ne vaikuttavat koulutusuudistuksiin rakenteellisella tasolla muodostaen puitteet intressiryhmien toiminnalle.

KUVIO 1 Koulutusuudistusten analyysimalli

4 AMMATTIKORKEAKOULU-UUDISTUKSEN TOTEUTTAMINEN

Seuraavassa tarkastelen ammattikorkeakoulu-uudistuksen toteuttamista käyttäen apuna koulutusuudistusten analyysimallin käsitteistöä ja sen antamaa kuvaa uudistusten kulusta. Mallin voimakentät muodostavat teoreettisen taustan uudistukseen vaikuttaneiden taloudellisten ja poliittisten tekijöiden tarkastelulle. Intressiryhmien toiminta on puolestaan esimerkki alapolitiikasta. Kerron lyhyesti myös uudistusproessin lopputuloksesta, maahamme luoduista ammattikorkeakouluista ja niiden tarjoamasta koulutuksesta.

4.1 Taloudelliset tekijät mahdollisuuksien ja rajoitusten luojina uudistuksen toteuttamisessa

Ammattikorkeakoulu-uudistuksen suunnittelu alkoi maassamme 1980-luvun lopulla. Opetusministeriön työryhmät hahmottelivat vuoden 1988 aikana vision yliopistoille vaihtoehtoisista ammatillisista korkeakouluista, joiden esimerkkeinä toimivat eurooppalaiset ja amerikkalaiset ammattikorkeakoulutyypit oppilaitokset, lähinnä Saksan *Fachhochschule*-järjestelmä, Englannin *Polytechnics*-ammattikorkeakoulut sekä Yhdysvaltojen ja Kanadan *community colleges* (Lampinen 2000, 103 – 104; Lampinen – Savola 1995, 36).

Taloudellisten tekijöiden kannalta uudistus lähti liikkeelle sopivana hetkenä, sillä 1980-luvun talouskasvu loi suotuisat olosuhteet uuden koulutusjärjestelmän kehittämiseksi. Monet myöhemmät suunnitelmat tukahduttanut lama ei ollut myöskään vielä iskenyt Suomen talouteen. (Lampinen – Savola 1995, 39; Salminen 1997, 321.)

Kun lama muutaman vuoden kuluttua yllätti, ammattikorkeakouluhanke ei pysähtynyt, koska menojen leikkaukset sopivat yllättävän hyvin yhteen ammattikorkeakoulujen pedagogisten tavoitteiden kanssa. Ammattikorkeakouluissa pyrittiin esimerkiksi oppilaitosten yhteistoimintaan, resurssien yhteiskäyttöön sekä opiskelijoiden itsenäisen työskentelyn lisäämiseen. (Salminen 1997, 323.)

Konservatorioiden ammattikorkeakouluhankkeita käynnistettiin vaikeassa taloudellisessa tilanteessa. Opetushallitus asetti helmikuussa 1993 työryhmän, jonka tehtävänä oli luoda perusteet konservatorioiden antaman koulutuksen rationalisointiin (Konservatoriotyöryhmän muistio 1993, 3). Työryhmä esitti tiukkoja säästötoimenpiteitä, joiden joukossa aloituspaikkojen vähentäminen, koulutusaikojen lyhentäminen, lukukausimaksujen periminen yli viisi vuotta opiskelleilta, koulutusohjelmien määrän supistaminen sekä joidenkin oppilaitosten lakkauttaminen kokonaan (emt., 12 – 13; 38 – 39). Myös opetusministeriön vuosina 1995 – 1997 toteuttamassa konservatorioiden arviointiprojektissa oltiin erityisen kiinnostuneita koulutuksen tuloksellisuudesta, mikä kertoo tuloskeskeisestä ajattelusta koulutuspolitiikassa (The Conservatories of Finland 1997, i – iii).

4.2 Uudistuksen valmistelutyö, poliittinen päätöksenteko ja lainsäädäntö

Kun koulutuspolitiikassa alettiin pohtia ammattikorkeakoulujen perustamista, uudistuksen tarpeellisuutta perusteltiin ammatillisessa koulutuksessa ilmenneillä epäkohdilla. Koulutuksen katsottiin vanhassa muodossaan vastaavan huonosti työelämän vaatimukseen, kuten ammattirakenteen ja työtehtävien muutoksiin sekä uuden teknologian käyttöönottoon. Lisäksi tutkintojen kansainvälinen rinnastettavuus oli vaikeaa. (Salminen 1997, 314 – 315.)

Yhtenä tärkeänä syynä ammattikorkeakoulu-uudistuksen toteuttamiselle oli myös ”ylioppilassuma”. Ylioppilaiden sijoittumisessa jatko-opintoihin ilmeni ongelmia: koska vain osa ylioppilaista pääsi lukion jälkeen opiskelemaan yliopistoihin, monet hakeutuivat ammatillisiin oppilaitoksiin ja pyrkivät kenties myöhemmin korkeakouluihin. Tämä johti usein moninkertaiseen koulutukseen ja opintojen keskeyttämiseen. (Lampinen 2000, 106; Lampinen – Savola 1995, 32 – 33.)

Uudistuksen valmistelutyöstä vastasivat pitkälti virkamiehistä kootut työryhmät, ja eduskunta ja poliittiset puolueet pysyivät sivussa sopeutuen asiantuntijoiden ratkaisuihin (Lampinen 2000, 109). Työryhmien mielestä ammattikorkeakoulut ja yliopistot tuli nähdä toisistaan erillisinä ja rinnakkaisina oppilaitoksina (Lampinen – Savola 1995, 41). Tässä ns. duaalimallissa ammattikorkeakoulujen omaleimaisuus korostuu, eikä ammattikorkeakoulujen tutkintoja koeta yliopistoon valmentavina opintoina. Yliopistoihin verrattuna ammattikorkeakoulujen erityisenä tehtävänä on kouluttaa käytännön ammattilaisia ja asiantuntijoita, joilla on vahva yhteys työelämään. (Lampinen 1995, 16.)

Hallitus antoi eduskunnalle keväällä 1990 koulutuspoliittisen selonteon, jossa esitettiin opistoasteen koulutuksen kehittämistä ammattikorkeakoulutasoiseksi. Ammattikorkeakouluja ei haluttu rakentaa täysin uusina oppilaitoksina, vaan niiden perustaminen kytkeytyi jo olemassa olleisiin opistoihin (Lampinen 1995, 13). Selonteossa todettiin, että näin mittava uudistus vaatii kokeilutoimintaa. (Lampinen – Savola 1995, 43 – 44.)

Opetusministeriöön saapui kevään 1990 aikana 70 esitystä ammattikorkeakoulukokeiluista oppilaitoksilta ja niiden ylläpitäjiltä sekä monilta alueellisilta ja maakunnallisilta tahoilta (Lampinen – Savola 1995, 45 – 46). Ensimmäiset kokeiluluvat myönnettiin parillekymmenelle väliaikaiselle ammattikorkeakoululle vuonna 1991, ja kokeilutoiminta aloitettiin pääosin lukuvuonna 1992 – 1993. Ammattikorkeakouluyksiköissä oli mukana kaikkiaan 85 opistoasteen

oppilaitosta, joista noin puolet teknilliseltä ja kaupalliselta alalta. (Lampinen 2000, 112; Lampinen – Savola 1995, 50 – 51.)

Ammattikorkeakoulujen ensimmäisiä vakinaistamislupia valmisteltiin asiantuntijatyöryhmissä vuosina 1995 – 1997. Tuolloin vakinaistettaviksi ehdotettiin pariakymmentä oppilaitosta, jotka kattoivat koko maan ja molemmat kielialueet. (Lampinen 2000, 115 – 116.) Viimeisetkin ammattikorkeakoulut vakinaistuivat elokuussa 2000 (Salminen 2000, 35).

Ammattikorkeakouluja koskeva lainsäädäntö luotiin kahdessa eri vaiheessa. Eduskunta hyväksyi lakiesityksen ammattikorkeakoulukokeiluista helmikuussa 1991. Lain mukaan yksi tai useampi opistoasteen tai ammatillisen korkea-asteen oppilaitos saattoi muodostaa väliaikaisen ammattikorkeakoulun, jossa suoritettiin 120 – 160 opintoviikon laajuisia korkeakoulututkintoja. Koulutusohjelmista ja niiden laajuuksista päätti opetusministeriö, ja kokeiluluvat myönsi valtioneuvosto. (Lampinen 2000, 111; Lampinen – Savola 1995, 49.)

Vakinaisia ammattikorkeakouluja koskeva laki hyväksyttiin eduskunnassa helmikuussa 1995 (Lampinen – Savola 1995, 72). Laissa ammattikorkeakouluissa suoritettavat tutkinnot määritellään korkeakoulututkinnoiksi ja ammattikorkeakoulut opetusministeriön alaisiksi ei-yliopistollisiksi korkeakouluiksi. Ammattikorkeakoulun toimiluvan myöntää valtioneuvosto kunnalliselle tai yksityiselle ylläpitäjälle. Myös valtion ammattikorkeakoulun perustaminen on mahdollista erityisestä valtakunnalliseen koulutustarpeeseen liittyvästä syystä. Opintojen tarkoituksena on antaa tiedolliset ja taidolliset valmiudet ammatillisissa asiantuntijatehtävissä toimimista varten. Ammattikorkeakoulun yleistä hallintoa hoitavat hallitus, rehtori sekä tarvittaessa valtuuskunta. Oppilaitoksen rahoitus muodostuu valtionosuudesta, ylimääräisestä valtionavustuksesta ja ulkopuolisesta rahoituksesta. (Laki ammattikorkeakouluopinnoista 1995.)

Musiikkialan ammattikorkeakoulu-uudistuksessa koulutuspoliittinen päätöksenteko on näkynyt esimerkiksi opetushallituksen ja opetusministeriön työryhmien tekemissä arvioinneissa ja ehdotuksissa koulutuksen järjestämiseksi. Työryhmien työskentely on tapahtunut pääasiassa jo ennen uudistuksen toteuttamista käytännössä, mutta heijastunut kuitenkin prosessiin.

Ennen ammattikorkeakoulujen tuloa konservatorioiden antama ammattikoulutus jakautui korkea-asteen ja toisen asteen koulutukseen. Lukiopohjaisen korkea-asteen koulutuksen tutkinnot olivat nelivuotisia ja laajuudeltaan 160 opintoviikkoa. Opetusta annettiin musiikkipedagogin, muusikon ja musiikinohjaajan koulutusohjelmissa. Peruskoulupohjaisella toisella asteella opiskeltiin muusikoksi. Tutkinnot olivat 120 opintoviikon laajuisia, kestoltaan kolme vuotta. (The Conservatories of Finland 1997, 13; Heino 1997, 9.)

Opetushallituksen konservatoriotyöryhmän muistion tekemistä varten konservatorioille lähetettiin kysely, jossa kartoitettiin mm. oppilaitosten kehittämishankkeita. Vastauksissaan useat konservatoriot kertoivat suunnitelmistaan liittyä osaksi paikallisia ammattikorkeakouluja (Konservatoriotyöryhmän muistio 1993, 20 – 21). Konservatoriotyöryhmän näkemys oli, että musiikkialalle voitaisiin perustaa ainakin yksi ammattikorkeakoulu. Konservatorioiden korkea-asteen tutkinnot muunnettaisiin ilman kokeiluja ammattikorkeakoulututkinnoiksi. Ammattikorkeakoulustatuksen saavien konservatorioiden valinta tapahtuisi vuonna 1996 vuosina 1993 – 1996 saavutettujen kehittämistoiminnan tulosten pohjalta, ottaen huomioon myös alueelliset näkökohdat. Työryhmän mielestä uuteen ammattikorkeakouluun tuli keskittää ainakin opettajankoulutus. (Emt., 13; 38.)

Opetusministeriön organisoimaan konservatorioiden arviointihankkeeseen kuului sekä oppilaitosten itsearviointiprojekti että kansainvälisen arviointiryhmän suorittama arviointi, joka toteutettiin keväällä 1997. Tarkastelun kohteina olivat oppilaitoksen profiili ja toiminta-ajatus, koulutusohjelmat, opetus-

suunnitelmat, opiskeluilmapiiri, tilat ja laitteet sekä opetus ja oppimistulokset. (The Conservatories of Finland 1997, i – iii; 9 – 11.)

Arviointihankkeen aikaan osa konservatorioista oli jo liittymässä paikallisten, monialaisten ammattikorkeakoulujen piiriin. Kansainvälisen arviointiryhmän mielestä siirtymä vaikutti johdonmukaiselta kehityskululta. Ryhmän mukaan oli kuitenkin varmistettava, että uudistus toisi etuja sekä konservatorioille että ammattikorkeakouluille. Ammattikorkeakoulujen tulo ei saisi myöskään vahingoittaa suomalaisen musiikkikoulutuksen yhtenäistä jatkumoa musiikkiopistoista aina korkeakoulutasolle saakka. Ryhmä painotti toimivien hallinnollisten ja taloudellisten ratkaisujen löytämisen tärkeyttä uudessa tilanteessa. (Emt., 15 – 16.)

Ensimmäisiä uuteen koulutusjärjestelmään siirtyneitä oppilaitoksia olivat Pietarsaaren ja Turun konservatoriot, jotka aloittivat ammattikorkeakoulujen alaisuudessa vuosina 1996 – 1997 (The Conservatories of Finland 1997, passim.). Viimeisetkin konservatoriot liittyivät ammattikorkeakouluverkostoon vuosien 1999 – 2000 aikana (Kuusisaari 1998, 34; Mäkilä 2001, 6; Parkkari 2001, 6).

4.3 Musiikkialan ammattikorkeakoulu-uudistukseen vaikuttaneet intressiryhmät

Intressiryhmät ovat koulutus uudistusten analyysimallissa sosiaalisia ryhmiä tai organisaatioita, joiden toimintaa voi kuvailla alapolitiikan käsitteen avulla. Esimerkiksi virkamiehet, opetusministeriön ja opetushallituksen työryhmät sekä kansanedustajat ja ministerit voidaan koulutus uudistusten yhteydessä ymmärtää intressiryhmiksi, mutta mielestäni näiden tahojen työhön viittaa pikemminkin analyysimallin poliittis-juridinen voimakenttä, joka luo mahdollisuuksia ja rajoituksia muiden intressiryhmien toiminnalle.

Keskeisimpiä intressiryhmiä uudistuksessa ovat luonnollisesti konservatoriot / ammattikorkeakoulujen musiikin koulutusohjelmat rehtoreineen tai koulutusalohtajineen, opettajineen ja opiskelijoineen. Jo 1990-luvun alussa konservatoriot toivoivat pääsevänsä mukaan ammattikorkeakouluverkostoon ja suunnittelivat innokkaasti yhteisiä ammattikorkeakouluhankkeita muiden oppilaitosten kanssa (Konservatoriotyöryhmän muistio 1993, 20 – 21; Kuusisaari 1992, 17). Monialaisiin ammattikorkeakouluihin liittymisessä oli todennäköisesti pitkälti kyse toiminnan jatkumisen varmistamisesta, sillä olihan opetushallituksen työryhmän muistiossa puhuttu joidenkin konservatorioiden lakkauttamisen mahdollisuudesta (Toivanen 2001, 10).

Oppilaitosten rehtorit ovat pitäneet uudistusta yleensä positiivisena kehityksenä ja kertoneet sen mukanaan tuomista eduista (Kuusisaari 1998, 35 – 36; Kuusisaari 2001, 31). Opettajat ovat olleet huomattavasti kriittisempiä ja esittäneet huolestuneita ja kärkeviäkin puheenvuoroja opetuksen tason laskusta, resurssien pienentymisestä ja byrokratian lisääntymisestä ammattikorkeakouluihin siirtymisen myötä (Konttinen – Ikkala – Kekko – Liimatainen – Manninen 2001, 8; Parkkari 2001, 6). Opiskelijat ovat puolestaan nähneet ammattikorkeakoulujärjestelmässä melko tasaisesti sekä hyvää että huonoa (Mäkilä 2001, 6).

Suomen Konservatorioliitto on ollut osaltaan aktiivinen toimija ammattikorkeakouluasiassa. Se on puhunut voimakkaasti uuden koulutusjärjestelmän puolesta (Aukia 1997, 25; Pellikka 1995, 47). Lisäksi liitto esitteli keväällä 1994 rehtorikollegionsa kokouksissa valmistellun mallin valtakunnallisesta musiikki- ja tanssialan ammattikorkeakoulusta (Laurila 2000, 165; Pellikka 1998a, 13). Konservatorioliiton suunnitelma vastasi siten opetushallituksen konservatoriotyöryhmän näkemystä, jonka mukaan musiikkialalle perustettaisiin yksi tai vain muutamia ammattikorkeakouluja. Liitto selvitti vuonna 1996 konservatorioiden ylläpitäjien halukkuutta osallistua musiikkialan ammattikorkeakoulun

toimilupahakemukseen, mutta nämä olivat jo ehtineet lähteä mukaan paikallisiin ammattikorkeakouluhankkeisiin (Pellikka 1998a, 13).

Yliopistoväki on suhtautunut varsin epäilevästi ammattikorkeakouluihin ja syyttänyt niitä esimerkiksi korkeakoulukäsitteen romuttamisesta (ks. Lampinen – Savola 1995, 52 – 55). Myös Sibelius-Akatemia on esittänyt kritiikkiä ammattikorkeakouluja kohtaan. Rehtori Lassi Rajamaa on pitänyt useimpia konservatorioita, myöhemmin ammattikorkeakoulujen musiikin laitoksia, liian pieninä ja epäilyt joidenkin koulutusohjelmien mielekkyyttä (Kuusisaari 1996, 17; Rajamaa 1997, 16).

Toisaalta Sibelius-Akatemia on toivonut yhteistyötä ammattikorkeakoulujen kanssa, koska musiikkialalla on omat erityispiirteensä muihin koulutusaloihin verrattuna (Rajamaa 1997, 16 – 17). Sibelius-Akatemiassa on esimerkiksi herännyt ajatus maisteriohjelmasta, jossa ammattikorkeakouluista valmistuneet voisivat suorittaa ylemmän korkeakoulututkinnon. Sen edustajat ovat kuitenkin korostaneet, että ohjelmaan otettaisiin ainoastaan valintakokeen kautta: ammattikorkeakouluopinnot eivät toimisi suorana väylänä musiikkikorkeakouluun. (Kotilainen 2001, 7.) Sibelius-Akatemia onkin ammattikorkeakoulujen perustamisen jälkeen halunnut selvästi pitää kiinni roolistaan ylimpänä musiikkikoulutuksen antajana.

Julkinen keskustelu on ollut musiikkialan ammattikorkeakouluuudistuksessa tärkeä toimintaympäristö intressiryhmille. Lehtikirjoittelu on ollut keino tuoda esille ryhmien mielipiteitä, kiistellä ja luoda konsensusta. Tämän tutkimuksen jälkimmäinen osa keskittyy juuri uudistusta koskevien kirjoitusten ja samalla koulutusuudistuksessa vaikuttaneen ideologis-kulttuurisen voimakentän tarkasteluun.

4.4 Uudistusprosessin tulos: ammattikorkeakoulut ja niiden tarjoama musiikkikoulutus tänään

Vuonna 2003 Suomessa toimii 31 ammattikorkeakoulua. Verkostoon kuuluvat Etelä-Karjalan, Helsingin, Hämeen, Jyväskylän, Kajaanin, Kemi-Tornion, Keski-Pohjanmaan, Kymenlaakson, Lahden, Mikkelin, Oulun seudun, Pirkanmaan, Pohjois-Karjalan, Pohjois-Savon, Rovaniemen, Satakunnan, Seinäjoen, Tampereen, Turun ja Vaasan ammattikorkeakoulut, Diakonia-ammattikorkeakoulu, Espoon-Vantaan teknillinen ammattikorkeakoulu, Haaga Instituutin ammattikorkeakoulu, Helsingin liiketalouden ammattikorkeakoulu, Humanistinen ammattikorkeakoulu, Laurea-ammattikorkeakoulu, Poliisiammattikorkeakoulu, Arcada – Nylands svenska yrkeshögskola, Svenska yrkeshögskolan, Yrkeshögskolan Sydväst sekä Högskolan på Åland. (Ammattikorkeakoulujen valintaopas 2003, 7.)

Ammattikorkeakouluissa annetaan koulutusta luonnonvara-alalla, tekniikan ja liikenteen alalla, hallinnon ja kaupan alalla, matkailu-, ravitsemis- ja talousalalla, sosiaali- ja terveysalalla, kulttuurialalla sekä humanistisella ja opetuslalla. Tutkinnot ovat laajuudeltaan 140 – 180 opintoviikkoa, ja ne rakentuvat perus- ja ammattiopinnoista, työharjoittelusta sekä opinnäytetyöstä. Koulutus kestää 3,5 – 4,5 vuotta. (Ammattikorkeakouluopinnot 2002 – 2003, 15.)

Ammattikorkeakoulujen musiikkikoulutus on osa kulttuurialaa. Musiikin ja pop/jazz-musiikin koulutusohjelmissa tutkintonimikkeet ovat muusikko (AMK) ja musiikkipedagogi (AMK), ja tutkintojen laajuus 180 opintoviikkoa. Opiskelu kestää 4,5 vuotta. Musiikin koulutusohjelmassa on erilaisia oppilaitoskohtaisesti vaihtelevia suuntautumisvaihtoehtoja, kuten esittävän säveltäen, musiikinohjaajan, musiikkiteknologian, teatterimusiikin ja musiikkidraaman, kuoronjohtajan sekä kirkkomusiikin suuntautumiset. Pop/jazz-musiikin koulutusohjelman muusikkokoulutuksessa voi erikoistua esimerkiksi eloku-

vasäveltämiseen ja musiikkivideoiden tekemiseen, musiikkipedagogin tutkinossa puolestaan suuntaudutaan joko instrumentti-, laulun- tai teoriaopettajan tehtäviin. (Ammattikorkeakouluopinnot 2002 – 2003, 61 – 62.)

Musiikkipedagogin koulutusta annetaan Helsingin, Jyväskylän, Keski-Pohjanmaan, Lahden, Oulun seudun, Pirkanmaan, Pohjois-Karjalan, Pohjois-Savon ja Turun ammattikorkeakouluissa sekä Svenska yrkeshögskolanissa. Muusikon koulutus keskittyy Helsingin, Jyväskylän, Lahden, Oulun seudun, Pirkanmaan, Pohjois-Karjalan ja Turun ammattikorkeakouluihin sekä Svenska yrkeshögskolaniin. Pop/jazz-musiikin koulutusohjelma toimii Helsingin ammattikorkeakoulussa. (Ammattikorkeakouluopinnot 2002 – 2003, 58 – 59; 118.)

Toisen asteen koulutus järjestetään edelleen konservatorio-nimisissä oppilaitoksissa. Monessa tapauksessa ammattikorkeakoulujen musiikin koulutusohjelmat ja konservatoriokoulutus toimivat samoissa tiloissa ja ainakin osittain samalla opettaja- ja hallintohenkilökunnalla. Toisella asteella musiikkialan perustutkinnossa on kaksi koulutusohjelmaa, muusikon sekä soitinhuollon ja musiikin teknologian koulutusohjelmat. Muusikon koulutusohjelmassa suuntautumisvaihtoehdot ovat kirkkomuusikko, laulaja, säestäjä sekä yhtye- ja orkesterimuusikko. Soitinhuollon ja musiikin teknologian koulutusohjelmassa voi erikoistua musiikkiteknologin ja pianonvirittäjän tutkintonimikkeiden mukaisesti. (Kuusisaari 2001, 30 – 31; Koulutusopas peruskoulun jälkeiseen koulutukseen 2003, 139.)

5 MUSIIKKIALAN AMMATTIKORKEAKOULU- UUDISTUSTA KOSKEVIEN LEHTIKIRJOITUSTEN TULKINTAREPERTUAARIT

Pahimmillaan jotkut ratkaisut ovat saattaneet ja saattavat vaikeuttaa taidekoulutusta. -
- - Parhaimmillaan uudistukset merkitsevät uusia upeita mahdollisuuksia koulutuksen kehittämiseksi. (Rajamaa 1997, 15.)

Katkelma Lassi Rajamaan kirjoituksesta vuoden 1997 Bardissa kuvaa osuvasti musiikkialan ammattikorkeakoulu-uudistusta koskevaa lehtikirjoittelua yleisemminkin: uudistuksella on kirjoittajien mielestä sekä positiiviset että negatiiviset puolensa. Joissakin teksteissä uudistuksen mukanaan tuomat muutokset koetaan hyvin myönteisiksi, toisissa taas vanhaa koulutusmallia ja perinteisiä ratkaisuja pidetään uusina parempina. Näiden kirjoituksissa esiintyvien näkemysten pohjalta olen paikantanut aineistosta *uudistusmielisen ja uudistuskriittisen tulkintarepertuaarin*.

Kuvaan tulkintarepertuaareja erittelemällä kirjoittelua aihepiireittäin aikajärjestyksessä, uudistuksen etenemisen mukaan. Olen tiivistänyt kirjoitusten sisältöä omin sanoin ja poiminut aineistosta havainnollistavia lainauksia, joista olen lihavoanut keskeisimpiä ilmauksia. Lihavoinnit osoittavat, mihin olen tulkintoja tehdessäni kiinnittänyt eniten huomiota. Lainauksiin olen lisännyt hakasulkeisiin joitakin lukemista helpottavia, selventäviä tietoja. Loppuun olen koonnut tulkintarepertuaarille tyypillisiä retorisia ja tyylikeinoja.

5.1 Uudistusmielinen tulkintarepertuaari

Uudistusmielisessä tulkintarepertuaarissa kritisoidaan vanhamuotoista konservatoriokoulutusta. Ammattikorkeakoulujen tuloa ajetaan innokkaasti, sillä nii-

den uskotaan korjaavan vanhoissa koulutusmalleissa ilmenevät puutteet ja epäkohdat. Uudistus nähdään konservatorioille myönteisenä ja tarpeellisena, osaksi vaihtoehdottomanakin kehityskulkuna. Uudistuksen jo toteuduttua tilanteeseen ollaan tyytyväisiä, ja käytännön kokemukset ovat kaikin puolin positiivisia.

Kirjoituksissa esiintyy joitakin aihepiirejä, jotka liittyvät musiikkikoulutuksen ammattikorkeakoulu-uudistukseen lähinnä epäsuorasti. Kirjoittajat käsittelevät esimerkiksi oppilaitosverkoston karsimista, konservatorioiden koulutusohjelmien uudelleenjärjestelyjä sekä konservatorioiden ja ammattikorkeakoulujen suhdetta Sibelius-Akatemiaan. Kaikille teemoille on kuitenkin yhteistä uudistusmielisyys, minkä puolesta ne sijoittuvat saman tulkintarepertuaarin sisälle.

5.1.1 Kirjoittelu ennen uudistuksen toteuttamista ja sen alkuvaiheessa

Musiikkikoulutuksen rationalisointi

Kirjoittajat pitävät kiistattomana sitä, että Suomessa on liian laaja konservatorioiden verkosto. Heidän mielestään kaikkien konservatorioiden perustamiselle ei ole ollut riittäviä perusteita.

Suomessa on asukaslukuun nähden **huikea määrä konservatorioita**, yhteensä 11 kappaletta. Ainakin osa niistä on perustettu **enemmän aluepoliittisin perustein kuin varsinaisia koulutusnäkökohtia silmällä pitäen**. (Kuusisaari 1992, 14.)

Arvostelu kohdistuu erityisesti Pietarsaaren, Keski-Pohjanmaan ja Joensuuun konservatorioihin. Kirjoitusten mukaan poliitikot ovat keränneet itselleen ”pisteitä” konservatorihankkeilla omissa maakunnissaan. Myös taloudellinen nousukausi on suosinut sopivasti hankkeita.

Samoin joitakin konservatorioiden koulutusohjelmia kohtaan esitetään kritiikkiä, koska ne eivät anna opiskelijoille riittäviä ammatillisia valmiuksia. Lisäksi työllistymisessä on ongelmia.

Muusikon opintolinjaa [Keski-Pohjanmaan konservatorion apulaisrehtori Seppo] Saari pitää **täysin turhana koulutuksellisenä umpiperänä**, koska se ei anna kelpoisuutta mihinkään. (Kuusisaari 1992, 17.)

Joitakin konservatorioiden linjoja, esimerkiksi musiikinohjaajan ja muusikkolinjan koulutusta [Sibelius-Akatemian rehtori Lassi] Rajamaa pitää **työllisyyspoliittisesti perustelemattomina**. (Kuusisaari 1996, 17.)

Pienten ja ainakin pääkaupunkiseudun näkökulmasta katsoen syrjässä sijaitsevien konservatorioiden toiminnasta ollaan huolestuneita. Esimerkiksi oppilaitosten vetovoimaa, kuluja ja tuloksia sekä opetuksen järjestelyitä pohditaan.

Viime vuonna konservatorioissa piti olla yhteensä 1200 ammattiopiskelijan paikkaa, mutta **joka viides paikka jäi täyttämättä tasokkaiden pyrkijöiden puutteen vuoksi**. Joissain laitoksissa pyrkijöitä ei ollut edes sitä määrää kuin aloituspaikkoja. **Mitä pienempi oppilasmäärä on, sitä kalliimmaksi koulutus suhteellisesti tulee**. (Kuusisaari 1992, 15.)

”Ammattikoulutuspaikat on siroteltu ympäri maata, ja **pienimmissä konservatorioissa tulee vaikeuksia toteuttaa voimassaolevia opetussuunnitelmia**. Koulutus pienille ryhmille tulee suhteessa hirvittävän kalliiksi, ja **yhteismusisoinnin järjestämisessä tulee suuria ongelmia**.” [Kouluhallituksen ylitarkastaja Seppo Tuominen] (Kuusisaari 1992, 16.)

Kirjoituksissa uskotaan, että musiikkikoulutuksen rationalisointi eli joidenkin konservatorioiden lakkauttaminen on välttämätöntä. Opetushallituksen konservatoriotyöryhmän toimenpide-ehdotukset oikeuttavat osaltaan rationalisoinnin vaatimuksen.

”Suomessa on **selvästi liikaa konservatorioita**”, sanoo kouluhallituksen ylitarkastaja Seppo Tuominen. Hän arvelee, että **rationalisoinnin aika on luvassa hyvinkin pian**. (Kuusisaari 1992, 16.)

Opetushallituksen asettama konservatoriotyöryhmä sai viime toukokuussa valmiiksi ”Ammatillisten musiikkioppilaitosten kehittäminen” -otsikoidun muistionsa. - - -

Kolme lausetta kohoaa muistiossa yli muiden: **koulutusyksiköjä vähennetään**, koulutusaikoja lyhennetään, yhteistyötä tiivistetään. (Amberla 1994, 19.)

Suomessa on lakkautettu useita keskiasteen oppilaitoksia, joten ei ole perusteita sille, ettei konservatorioiden verkostoa saisi karsia. Yhtenä ”varoituserkinä” pidetään sitä, että konservatoriokoulutukseen suunnattuja määrärahoja on pienennetty valtion budjetissa. Keskittämällä saavutettaisiin luonnollisesti kustannussäästöjä, mutta myös opetuksen laatuun liittyviä etuja.

”Konservatorio-opetuksen keskittäminen olisi paikallaan siksikin, että **parhaat opettajat saataisiin koottua saman katon alle**. Musiikkialan ammattiin soveltuvia opiskelijoita on näin pienessä maassa rajallinen määrä, ja he menevät luonnollisesti sinne, missä on parhaat opettajat ja rikas kulttuuriympäristö.” [Keski-Pohjanmaan konservatorion apulaisrehtori Seppo Saari] (Kuusisaari 1992, 17.)

Koska lakkauttaminen näyttää väistämättä uhkaavan joitakin oppilaitoksia, kirjoituksissa veikkaillaan, mitkä konservatoriot ovat riittävän vahvoja säilyäkseen ja mitkä puolestaan elinkelvottomia.

Voiko näin pienillä yksiköillä olla tulevaisuutta Suomen kokoisessa maassa? Voiko pelkästään aluepoliittisin syin perustella minilaitosten ylläpitoa? Ja miten tällaisissa taloissa voi syntyä aktiivinen, luova ilmapiiri jos ammattiopiskelijoita on vain pari kymmentä? **Näiden oppilaitosten tulevaisuuden puolesta en menisi lyömään vetoa.** (Amberla 1994, 20.)

Kirjoittajat ehdottavat, että osa laitoksista voisi jatkaa samalla opettajakunnalla suurina musiikkiopistoina, vaikka ammattiopetus loppuisikin. Perusopetukselle on tarvetta ja kysyntää kaikkialla Suomessa, joten mitään haittaa ei koituisi, hyötyä sitäkin enemmän.

Ammattikorkeakouluihin siirtymisen mahdollisuus

Kirjoitukset kertovat, että konservatoriot ovat jo varhaisessa vaiheessa kiinnostuneita ammattikorkeakoulu-nimikkeestä. Aluksi kuitenkin uskotaan, että vain

osa konservatorioista voi muuttua ammattikorkeakoulujen musiikin koulutusyksiköiksi.

[Konservatorioliiton puheenjohtaja, Helsingin konservatorion rehtori] Jukka Kuha katsoo, että konservatorioiden asema musiikkikoulutuksessa tulisi määritellä uudelleen. - - - "Nyt tulisikin todeta, että konservatorioiden antama opettajakoulutus olisi selkeästi **ammattikorkeakoulutusta.**" - - - Kuhan mainitsemasta **ammattikorkeakoulu-ajatuksesta ovat muutkin konservatoriot olleet kiinnostuneita.** (Kuusisaari 1992, 17.)

Se [Ammatillisten musiikkioppilaitosten kehittäminen –muistio] ei sanallakaan vihjaa **mikä konservatorioista mahdollisesti saa ammattikorkeakoulun statuksen.** (Amberla 1994, 19.)

Kirjoituksissa viitataan opetusministeriön organisoimaan konservatoriokoulutuksen arviointihankkeeseen, jossa ammattikorkeakouluihin siirtyminen nähdään oppilaitoksille johdonmukaisena kehityskulkuna. Konservatorioille mahdollisina ammattikorkeakoulumalleina pidetään useampaakin eri vaihtoehtoa.

Konservatoriot voi nivoa osaksi ammattikorkeakoulujärjestelmää usealla eri tavalla. **Sisällöllisesti perustelluin olisi musiikkialan ammattikorkeakoulu.** - - - **Monialaisista malleista luontevin olisi eri taidealojen yhteinen ammattikorkeakoulu.** - - - Poikkitaiteellisuus on maailmalla vahvistuva ilmiö, ja tämän mallin avulla sen saisi elimelliseksi osaksi myös suomalaista musiikkikoulutusjärjestelmää. (Pellikka 1995, 47.)

Ammattikorkeakoulu-uudistuksen edetessä muilla koulutusaloilla konservatoriot alkavat hakeutua mukaan monialaisiin, paikallisiin ammattikorkeakouluihin.

"Konservatoriot lähtevät silti [vaikka "ammattikorkeakoulujen yhteishaun ajankohta sopii huonosti musiikkioppilaitosten vuosiohjelman rytmiin"] **mielellään mukaan ammattikorkeakouluhankkeisiin** ja niiden tarpeet ovat saaneet myönteistä vastausta ammattikorkeakouluväeltä." [Suomen Konservatorioliiton toiminnanjohtaja Harri Pellikka] (Aukia 1997, 25.)

Konservatoriokoulutuksen status

Konservatoriotutkintojen status on epäselvä. Konservatorioiden antamaa korkea-asteen koulutusta ei ole virallisesti määritelty kuuluvaksi millekään tasolle, mikä aiheuttaa ongelmia.

”Jatkuvasti puhutaan siitä, että konservatoriot olisivat keskiasteen oppilaitoksia. Tämä on virhe: konservatorioiden ammattikoulutusta ei ole missään virallisessa asiakirjassa määritelty millekään asteelle. Kyseessä on **avoin olotila**, mikä tuo myös **paljon pulmia**.” [Suomen Konservatorioliiton puheenjohtaja, Helsingin konservatorion rehtori Jukka Kuha] (Kuusisaari 1992, 17.)

Kirjoituksissa pidetään suurena puutteena, ettei Suomen konservatorioilla ole korkeakoulustatusta muiden eurooppalaisten konservatorioiden tapaan, vaikka suomalaiset oppilaitokset ovat opetukseltaan käytännössä korkeakoulutasoisia. Määrittelemätön asema on vaikeuttanut huomattavasti kansainvälistä yhteistyötä.

Statusvaje ilmenee monina epäkohtina: osallistuminen eurooppalaisiin vaihto-ohjelmiin on hankalaa, **kansainvälisen yhteistyön edellytykset ovat heikot**, eivätkä konservatorioista valmistuneet ole kansainvälisillä työmarkkinoilla muiden maiden kansalaisten kanssa tasa-arvoisessa asemassa. (Pellikka 1995, 47.)

Ammattikorkeakoulu-nimikkeen uskotaan auttavan oppilaitosten statuksen nostamiseen sille tasolle, jolla sen olisi pitänyt olla jo kauan.

Hyvää [ammattikorkeakoulu-]uudistuksessa onkin se, jos se **vihdoin selkeyttää konservatorioiden virallista asemaa** ja lähentää tutkintojen arvoa Sibelius-Akatemian tutkintoihin. (Kuusisaari 1997, 7.)

Ammattikorkeakoulujen monialaisuus

Uudet ammattikorkeakoulut ovat monialaisia, ja niissä opiskelijat voivat yhdistellä tutkintoihinsa eri koulutusalojen opintoja. Monialaisuudessa nähdään monia mahdollisuuksia musiikinopiskelun kehittämiseksi.

Kaikki osapuolet vakuuttavat uudistuksen merkitsevän samalla myös **opetuksen tason kohoamista ja opetuksen sisältöjen rikastumista**, kun uusien korkeakoulujen mahdollistama eri aloja yhdistävä opiskelu yleistyy. (Aukia 1997, 24.)

Eri oppilaitosten suhteet ja tehtäväjako

Kirjoitusten mukaan konservatorioiden ja Sibelius-Akatemian välistä yhteistyötä olisi syytä lisätä. Opintojen järjestämisestä ja tutkintojen vastaavuuksista tulisi keskustella entistä tarkemmin.

Yhteinen toiveemme varmaan on, että uusien ammattikorkeakouluosastojen ja Sibelius-Akatemian **yhteistyö on nykyistä tiiviimpää**, taiteellisen ja pedagogisen tason nousuun pyrkivää ja luovaa. (Rajamaa 1997, 17.)

”Sille [konservatorion jatkotutkinnolle] **pitäisi löytää selkeä vastaavuus Sibelius-akatemian tutkinnoista**, niin että etenemistie korkeakoulussa olisi avoin.” [Tampereen konservatorion rehtori Ilari Laakso] (Kuusisaari 1995, 33.)

Voitaisiin harkita jopa toisen musiikkikorkeakoulun perustamista vanhojen konservatorioiden pohjalta Sibelius-Akatemian rinnalle, jotta syntyisi aitoa kilpailua. Joistakin tulevista ammattikorkeakoulujen musiikin koulutusyksiköistä toivotaan sellaisinaankin tasoltaan Sibelius-Akatemian veroisia oppilaitoksia.

5.1.2 Kirjoittelu uudistuksen edetessä ja tilanteen vakiintuessa

Ammattikorkeakoulutuksen status

Ammattikorkeakoulu-uudistuksen kenties suurin etu on kirjoittajien mielestä entisen konservatoriokoulutuksen arvostuksen kohoaminen.

Mahdollisuuksista tärkein on se, että nyt on vihdoinkin tilaisuus hinata konservatorioiden opetuksen arvoa lähemmäksi Sibelius-Akatemiaa. (Kuusisaari 1998, 34.)

Ammattikorkeakoulujen ja Sibelius-Akatemian tutkinnot ovat sisällöltään melko samankaltaisia, joten statuksen nousua pidetään oikeutettuna.

Aiemmin samassa oppilaitoksessa, saman katon alla ovat saattaneet toimia niin musiikkiopisto, keskiasteen koulutus kuin konservatorion korkeasteen koulutuskin, mitä on pidetty sekavana. Ammattikorkeakouluihin siirtyminen on auttanut selkiyttämään tilannetta, kun korkeimman asteen opetukselle on saatu entistä tarkempi asema.

Ammattikorkeakoulujen monialaisuus

Monialaisiin ammattikorkeakouluihin siirtymisen myötä musiikinopiskelijoilla on entistä suurempi valinnanvapaus opintojensa suhteen. Valinnaisuuden ajatellaan tuovan mukanaan monipuolista osaamista.

Vapaus voi luoda aiempaa **spesifioidumpaa osaamista ja laajempaa yleissivistystä**. (Kuusisaari 1998, 35.)

Pitää ottaa vastaan vaikutteita myös sieltä, mistä niitä ei ehkä odottaisi. Vaikkapa monialaisen ammattikorkeakoulun muilta koulutusaloilta. **Ennakkoluulottomuus palkitaan usein odottamattomilla ahaa-elämyksillä**. (Pellikka 1998b, 3.)

Musiikinopiskelijat ovat hyödyntäneet esimerkiksi sosiaali- ja terveystieteiden sekä kaupan ja hallinnon koulutuksen tarjoamia mahdollisuuksia. Positiivista on ollut myös ammattikorkeakoulujen sisäinen, eri alojen yhteistyö kirjasto- ja atk-palvelujen sekä kieliopintojen järjestämisessä.

Oman identiteetin etsintä ja profiloituminen

Vasta perustetut ammattikorkeakoulujen musiikin koulutusyksiköt etsivät muista oppilaitoksista poikkeavaa identiteettiä.

[Helsingin] **Ammattikorkeakoulu joutuu etsimään Sibelius-Akatemiasta selvästi erottuvaa profiilia**, jotta kahden ammattioppilaitoksen rinnakkainelo samassa kaupungissa olisi hedelmällistä. (Mäkilä 2001, 6.)

Koulutusyksiköt pyrkivät erottautumaan myös toisistaan profiloitumalla persoonallisesti. Keinona on käytetty esimerkiksi uudentyyppisiä opetus-suunnitelmia.

Tärkeä iskusana on myös profiloituminen. Miten Tampereen konservatorio aikoo erottua muista musiikin koulutusaloista? ”Pedagogin opinnoissa yritämme tarjota **välineitä teknologian käyttöön**. Annamme myös **orkesterijohdon** opetusta, sillä monet opettajat joutuvat johtamaan erilaisia kokoonpanoja. **Sävellys** on mukana vahvana, ja muusikon koulutukselle uutta verta on antanut Uusi Helsinki –kvartetin työ residenssikvartettina”, Ilari Laakso luettelee. (Kuusisaari 1998, 36.)

Opetussuunnitelmissa on Jyväskylässä päästy eroon tiukasta kurssitutkintojärjestelmästä, ja kamarimusiikin osuutta on nostettu oleellisesti. Käytännössä kukaan opettaja- tai muusikkolinjan opiskelija ei valmistu soittamatta vähintään 1/3 repertoaristaan kamarimusiikkina. (Konttinen – Ikkala – Kekko – Liimatainen – Manninen 2001, 8.)

Eri oppilaitosten suhteet ja tehtäväjako

Kirjoituksissa vaaditaan edelleen Sibelius-Akatemian ja ammattikorkeakoulujen musiikkikoulutuksen roolien tarkempaa määrittelyä.

Tämän tavoitteen [”opiskelijat ammattikorkeakouluista valmistuttuaan siirtyvät työelämään, ei Sibelius-Akatemiaan”] toteuttaminen edellyttää kuitenkin ammattikorkeakoulujen ja Sibelius-Akatemian välisen **tehtäväjalon uudelleenmäärittelyä**. Nykyisellään ammattikorkeakoulujen musiikin koulutusohjelmien ja Sibelius-Akatemian tarjoaman koulutuksen välillä vallitsee **sisällöllistä päällekkäisyyttä ja muodollista eriarvoisuutta**. (Pellikka 2001, 10.)

Kirjoittajat ehdottavat esimerkiksi jatkokoulutuksen keskittämistä Sibelius-Akatemiaan. Ammattikorkeakoulut voisivat puolestaan tarjota käytännön ammattitaitoa lisäävää täydennyskoulutusta.

Ammattikorkeakoulu-uudistuksen kiitellään selkiyttäneen toisen asteen koulutuksen ja korkeakoulutuksen rooleja. Päällekkäisyyksiä näissä koulutuksissa ei esiinny. Yhteistyö ammattikorkeakoulujen musiikkikoulutuksen ja toisen asteen välillä toimii: käytetään samoja opettajia, järjestetään yhteistä konserttitoimintaa ja kulut jaetaan palvelujen käytön mukaan.

Ammattikorkeakoulujen musiikin koulutusyksiköiden, Sibelius-Akatemian ja musiikkialan järjestöjen toivotaan ryhtyvän entistäkin tiiviimpään yhteistyöhön koulutuksen kehittämiseksi.

Kuluvan vuosituhanen voisi huipentaa antamalla Suomen Konservatorioliiton, Sibelius-Akatemian ja Suomen musiikkioppilaitosten liiton välisten **hyvien suhteiden konkretisoitua uuden yhteistyöelimen perustamiseen.** (Pellikka 1998b, 3.)

5.1.3 Repertuaarille tyypillisiä retorisia ja tyylikeinoja

Asiantuntijoiden lausunnot

Uudistusmielisessä tulkintarepertuaarissa argumentointia vahvistetaan asiantuntijoiden lausunnoilla. Kirjoittajat ovat haastatelleet oppilaitosten rehtoreita, virkamiehiä ja järjestöjen edustajia ja lainaavat runsaasti haastateltaviensa sanomisia. Lainaukset osoittavat, että kirjoittaja saa tukea väitteelleen.

”Monet [ammattikorkeakoulut] ovat korostaneet **musiikki- ja taidekoulutuksen käyttöä oppilaitoksen profiilin nostamisessa.**” [Suomen Konservatorioliiton toiminnanjohtaja Harri Pellikka] Vireä ja hyvin toimiva **musiikkialan koulutusohjelma kerää varmasti myönteistä julkisuutta.** (Aukia 1997, 25.)

Valinnaisuus lisääntyy, kun ammattikorkean muiden osastojen aineita voi sisällyttää tutkintoon. - - - **Vapaus voi luoda aiempaa spesifioidumpaa osaamista ja laajempaa yleissivistystä.** - - - Millaisia kokemuksia asiasta on Tampereen konservatoriossa? **”Hyviä”, vastaa rehtori Ilari Laakso.** Terveystieteiden alalta musiikin opiskelijat ovat valinneet musiikkiterapian, musiikkiliikunnan ja rentoutuksen kursseja. Sosiaaalialalta on poimittu varhaiskasvatuksen opintoja, kaupan ja hallinnon alalta on taas löytynyt multimediaa. (Kuusisaari 1998, 35.)

Itsestäänselvyydet

Tulkintarepertuaarissa monet argumentit ilmaistaan siten, että ne saadaan vaikuttamaan itsestään selviltä tosiasioilta. Väitteitä ei välttämättä perustella lainkaan. Näin vain yhdestä toimintatavasta tulee mahdollinen, ja muut vaihtoehdot tukahdutetaan tehokkaasti.

”**Selvää on**, että annetut aloituspaikat pystyttäisiin hoitamaan tehokkaammin, jos oppilaitoksia olisi puolet vähemmän.” [Suomen Konservatorioliiton puheenjohtaja, Helsingin konservatorion rehtori Jukka Kuha] (Kuusisaari 1992, 17.)

Kyse on liikakapasiteetin purkamisesta, joka **välttämättä on edessä**. (Amberla 1994, 19.)

”**Selvää silti on**, että niitä [konservatorioita] ei voi olla yhtätoista. Verkostoa **on karstittava**.” [Sibelius-Akatemian rehtori Lassi Rajamaa] (Kuusisaari 1996, 17.)

Ammattikorkeakoulu-uudistus koskee kaikkien koulutusalojen opistotasoista koulutusta – mikä tekee sen **tottakai** konservatorioillekin **vaihtoehdottomaksi** kehitysuunnaksi. (Rajamaa 1997, 16.)

Ääri-ilmaukset

Tulkintarepertuaarin tyyllille on ominaista erilaisten liioittelevien sanojen käyttö. Kyse on ei-numeerisesta määrällistämisestä ja ääri-ilmauksista, jotka maksimoivat tai minimoivat kuvauksen kohteen joitakin piirteitä ja tukevat samalla argumentaatiota.

Kääpiölaitokset jättipulmissa [väliotsikko] (Amberla 1994, 19.)

Uusien oppilaitosten paletin laaja-alaisuus antaa Pellikan mukaan **aivan** uusia mahdollisuuksia opiskelijoille ja torjuu fakkiutumista. (Aukia 1997, 25.)

Tämä [hallintohenkilöstön vaihtuminen] mursi tradition ja mahdollisti **täysin** uudelleen, tuoreen näkökulman konservatorion johdossa. (Mäkilä 2001, 6.)

Taistelun metaforat

Taisteluun ja kamppailuun liittyvät metaforat toistuvat tulkintarepertuaarin monissa teksteissä. Metaforilla luodaan mielikuva uudistusten aggressiivisesta toteuttamisesta: uudistusmieliset haastavat vanhat mallit. Uudistusten vastustamista pidetään puolestaan lähes raukkamaisena pakenemisena tilanteesta.

Siitä [Ammatillisten musiikkioppilaitosten kehittäminen –muistiosta] on luettavissa ne periaatteet, joiden perusteella **konservatorioiden kimppuun tullaan käymään**. (Amberla 1994, 19.)

”Muutenkin yhteistyötä Sibelius-akatemia ja konservatorioiden kesken tulisi tehostaa sen sijaan että **rakennetaan juoksuautoja.**” [Tampereen konservatorion rehtori Ilari Laakso] (Kuusisaari 1995, 33.)

Mikäli joku konservatorio uuden statuksen myötä nousee Sibelius-Akatemian merkittäväksi **haastajaksi**, voidaan jo huutaa hurraata. (Kuusisaari 1997, 7.)

5.2 Uudistuskriittinen tulkintarepertuaari

Uudistuskriittisessä tulkintarepertuaarissa traditiota ja vanhoja, totuttuja ratkaisuja pidetään uusina parempina. Musiikkikoulutuksen ammattikorkeakoulu-uudistus koetaan tarpeettomaksi tai haitalliseksi: sen uskotaan tuovan mukanaan erilaisia ongelmia ja vaaroja. Kun uudistus toteutetaan, uudessa tilanteessa nähdään vain negatiivisia puolia.

Uudistuskriittisen tulkintarepertuaarin tekstit sisältävät uudistusmielisen repertuaarin tapaan aihepiirejä, jotka kytkeytyvät musiikkialan ammattikorkeakoulu-uudistukseen ainoastaan epäsuorasti. Näitä ovat esimerkiksi oppilaitosverkoston karsimiseen ja toisen musiikkikorkeakoulun mahdolliseen perustamiseen liittyvät kirjoitukset.

5.2.1 Kirjoittelu ennen uudistuksen toteuttamista ja sen alkuvaiheessa

Musiikkikoulutuksen rationalisointi

Uudistuskriittisessä tulkintarepertuaarissa vastataan uudistusmielisen tulkintarepertuaarin vaatimukseen musiikkikoulutuksen rationalisoinnista, vaikka asiaa koskevaan kirjoitteluun ei välttämättä viitatakaan suoraan. Uudistuskriittisen repertuaarin mukaan rationalisointi sekä pieniä konservatorioita ja joitakin konservatorioiden koulutusohjelmia kohtaan esitetty kritiikki on turhaa.

Kirjoittajat tukeutuvat konservatoriokoulutusta arvioineen kansainvälisen ryhmän raporttiin, jonka mukaan kaikki konservatoriot ovat korkeatasoisia oppilaitoksia. Oppilaitosverkoston laajuus on perusteltua, koska pienillä konservatorioilla on tärkeä rooli juuri paikallisessa musiikki- ja kulttuurielämässä.

Kansainväliset arvioitsijat ovat havainneet, että opetustehtävän lisäksi konservatorioilla on merkittävä ja selkeä osuus maamme musiikkielämän ylläpitämisessä ja kehittämisessä. **Ne ovat näkyvä osa alueensa musiikkielämää ja niillä on hedelmällistä yhteistyötä paikallisten ammattiorkestereiden kanssa.** (Sarjala 1997, 7.)

Pienimpien konservatorioiden on vaikea kilpailla suurempien traditionaalisimmilla klassisen musiikin alueilla, mutta **löytämällä oikeat erikoistumisalueet ne voivat tarjota inspiroivan ja luovan oppimisympäristön.** (Heino 1997, 11.)

Kritisoituja opintolinjoja ei ole tarpeen lakkauttaa, koska valmistuneiden joukossa ei ole merkittävää työttömyyttä. Kirjoituksissa pidetään ennenaikaisena koulutuksen vähentämistä työmarkkinoilla yleisemmin tapahtuvien muutosten perusteella, koska musiikin ammattilaisilla on enemmän mahdollisuuksia löytää ja luoda itse työtä kuin monien muiden alojen edustajilla. Samoin syrjäisemmille seuduille saadaan koulutettuja ja päteviä työntekijöitä vasta sitten, kun tiheästi asutetuilla alueilla on ylitarjontaa työvoimasta.

Ammattikorkeakouluihin siirtymisen mahdollisuus

Kirjoittelun varhaisessa vaiheessa ammattikorkeakouluihin suhtaudutaan hyvin epäillen. Ammattikorkeakoulu-nimikettä ei pidetä sopivana konservatorioille, koska se ei antaisi oppilaitoksille riittävän selkeää profiilia. Pelkkä nimi ei myöskään yksin takaisi laadukasta opetusta.

”En kuitenkaan ymmärrä, mikä ero niillä [konservatorioilla] silloin olisi Sibeliusakatemiaan. **Korkeakoulun ja konservatorion väliin tuskin enää mahtuu uusia välimuotoja.**” [Keski-Pohjanmaan konservatorion apulaisrehtori Seppo Saari] (Kuusi-saari 1992, 17.)

Myöskään ammattikorkeakoulu-ajatuksesta [Tampereen konservatorion rehtori] Ilari Laakso ei innostu. ”**Mikään toiminta ei muutu korkeammaksi pelkän nimen voimalla.** Tuntuu, ettei kenelläkään ole selkeää kuvaa siitä, mitä ammattikorkeakouluilla halutaan.” (Kuusisaari 1995, 33.)

Ammattikorkeakoulujen monialaisuus

Kirjoitusten mukaan ammattikorkeakoulujen monialaisuutta ja valinnan mahdollisuuksia ei voida hyödyntää musiikinopiskelussa tiukan opiskelutahdin vuoksi.

Sitä paitsi jos musiikin opiskelija aikoo saada neljässä vuodessa ammattilaisuuden edellyttämät taidot omalta alaltaan, **on hyvin epätodennäköistä, että aikaa jäisi muuhun.** (Kuusisaari 1997, 7.)

Eri alojen kokoaminen saman oppilaitoksen sisälle tuntuu keinotekoiselta, koska niille on vaikea löytää yhteisiä nimittäjiä. Monialaista ammattikorkeakoulua luontevammalta vaikuttaisi musiikkikoulutuksen yhteistyö muiden taidealojen kanssa.

Ihmetyttää, mikseivät konservatoriot voineet liittoutua keskenään tai muiden taidealan oppilaitosten kanssa. **Jos opetukseen halutaan laaja-alaisuutta, eikö taidehistorian tuntemus tai muu humanistinen sivistys olisi luontevampi laajenemisala?** (Kuusisaari 1997, 7.)

Lisäksi pelätään taloudellisen tilanteen huonontumista: ammattikorkeakoulut saavat määrärahansa kokonaissummana, joka jaetaan paikallisella tasolla eri koulutusalojen kesken. Musiikkikoulutus saattaa tässä rahanjaossa jäädä muiden alojen jalkoihin.

Eri oppilaitosten suhteet ja tehtäväjako

Kirjoittajat pitävät vanhamuotoisen konservatorion etuna tiivistä yhteistyötä musiikkiopistotason, toisen asteen koulutuksen ja korkea-asteen koulutuksen

välillä. Korkea-asteen koulutuksen liittyttyä ammattikorkeakouluihin tämä yhteistyö vaikeutuu tai loppuu kokonaan.

Perinteisen konservatorion suuri etu oli, että siinä elivät rinnakkain useat koulutusasteet ja että näin ollen opiskelijoita oli riittävästi. - - - Yhteistyö edellyttää sopimisia ja sopimuksia – ainakin jonkinasteinen **vaara byrokratian lisääntymisestä vallitsee.** (Rajamaa 1997, 16.)

Sibelius-Akatemian ja konservatorioiden tehtäväjako ei kirjoitusten mukaan vaadi muutoksia. Sibelius-Akatemia nähdään ylimpänä musiikkialan oppilaitoksena, jonka asemaa ei pidä horjuttaa.

Tämä soiva biodiversiteetti [Sibelius-Akatemia ja konservatoriot] on syytä säilyttää, **eikä Sibeliusakatemian asemaa ainoana ylintä esittävän ja luovan säveltaiteen opetusta antavana musiikkioppilaitoksena ole tarpeen muuttaa.** (Pellikka 1995, 47.)

Konservatorioiden taholta on esitetty sellaista työnjakomallia, että ammatillinen koulutus keskitettäisiin niille, ja akatemian rooli korostuisi esittävän ja luovan säveltaiteen korkeimpana opinahjona. **Tässä vaatimuksessa tulee esiin se vanha ristiriita, että solismilla ei Suomessa elä – ammatti on oltava joka tapauksessa.** (Kuusisaari 1996, 17.)

Opetushallituksen konservatoriotyöryhmän muistiossa sanotaan selkeästi, ettei Suomeen perusteta toista musiikkikorkeakoulua Sibelius-Akatemian rinnalle. Kirjoituksissa vain yhden musiikkikorkeakoulun olemassaoloa perustellaan esimerkiksi sillä, ettei Suomessa ole tarpeeksi korkeatasoisia opettajia kahteen korkeakouluun. Myös Helsingin kulttuuri-ilmapiirin vetovoimaa pidetään niin suurena, että kilpailu kahden eri korkeakoulun kesken olisi epäreilua.

5.2.2 Kirjoittelu uudistuksen edetessä ja tilanteen vakiintuessa

Ammattikorkeakoulujen monialaisuus

Käytännön kokemukset osoittavat, etteivät musiikinopiskelijat pysty mahduttamaan ammattikorkeakoulujen muiden koulutusalojen kursseja opinto-ohjelmaansa. Monialaisuudesta ja valinnaisuudesta ei siten ole hyötyä. Toisaal-

ta monialaisuutta voi käyttää hyväkseen väärällä tavalla: muiden alojen opintoja voi kerätä tutkintoonsa niin paljon, että tärkein unohtuu.

”Pääinstrumentissa riittää niin paljon opiskeltavaa, **ettei valinnan mahdollisuuksia kovin paljoa ehditä käyttää hyväksi.**” [Turun konservatorion rehtori Matti Soini] (Kuusisaari 1998, 36.)

Synergiaedut amk:n muiden alojen kanssa ovat jääneet pitkälle pelkäksi sanahelelinäksi. ”Yhteistä vaatetusalan kanssa ei ole muuta kuin sovitus”, vitsaili eräs opettaja edellisessä Rondossa. (Kuusisaari 2000, 5.)

Silti siinä [valinnaisuudessa] on myös vaaransa: **valinnaisuuden sokkeloissa voi luumuilla niin, että pääasia eli soittotaito unohtuu tyystin.** (Kuusisaari 1998, 35.)

Kirjoittajat pelkäävät, ettei monialaisissa ammattikorkeakouluissa oteta tarpeeksi huomioon musiikkikoulutuksen erityispiirteitä rahaa jaettaessa. Ammattikorkeakoulujen mukanaan tuomat uudet kustannukset aiheuttavat huolta opetuksen järjestelyistä.

”**Pääosa aiemmin toimintaan suunnatuista varoista menee uuden hallintobyrokratian ylläpitoon,** mikä on johtanut monenlaisiin vääristymiin”, kirjelmöidään Turussa, jossa rahapulan vuoksi mm. sivuaineopinnot ollaan panemassa kokonaan jäihin. (Kuusisaari 2000, 5.)

Ongelmallisena nähdään myös se, ettei ammattikorkeakoulujen hallinnossa ole välttämättä edustusta musiikkialalta, vaan musiikkikoulutuksen kysymyksistä päätetään usein ilman alan asiantuntemusta.

Nyt mietitään jo ryhmäopetusta joidenkin sivuaineiden osalta, mutta **toivottavasti AMK:n hallinnossa ymmärretään, ettei solistista pääainetta voi opiskella ryhmässä.** (Mäkilä 2001, 6.)

Eri oppilaitosten suhteet ja tehtäväjako

Kirjoittajat kaipaavat vanhaa konservatoriojärjestelmää, jossa eri koulutusasteiden kesken tehtiin tiivistä yhteistyötä. Jatkumoa asteelta toiselle pidettiin tär-

keänä ja hedelmällisenä. Korkea-asteen siirtyminen ammattikorkeakouluihin on asettanut tiukat rajat eri oppilaitoksille ja siten katkaissut yhteydet.

Elleivät amk:n ja konservatorion opiskelijat saa muodostaa yhdessä edes yhtyeitä ja orkestereita, **ollaan tuhoamassa koko opiskelun perustaa**. (Kuusisaari 2000, 5.)

5.2.3 Repertuaarille tyypillisiä retorisia ja tyylikeinoja

Anonyymius

Uudistuskriittisessä tulkintarepertuaarissa kritiikki ilmaistaan yleensä anonyymisti: puhujien nimiä tai esimerkiksi ammattiasemia ei mainita. Lukija saa usein myös käsityksen, että lausuma on suuremman joukon jakama, yksimielinen näkemys.

Miksi musiikkiala ei saanut omaa yhteistä ammattikorkeakoulua? **Joku** syyttää konservatorioliittoa, joka ei osannut hoitaa asiaa ajoissa. (Kuusisaari 1998, 34 – 35.)

Siirrytään seuraavaksi korkeimmalle asteelle [ammattikorkeakoulut], josta **kuuluu paljon tyytymätöntä nurinaa**. **Monille** on ollut yllätys, että ammattikorkeakoulujen musiikkiyksiköiden resurssit ovat huvenneet verrattuna entisiin konservatorioihin. (Kuusisaari 2000, 5.)

Turun konservatoriosta kuuluu eniten valituksia. (Kuusisaari 2001, 30.)

Pakkonaiton metafora

Tulkintarepertuaariin kuuluvissa teksteissä esiintyy pakkonaiton kielikuva: konservatorioiden korkea-asteen koulutus naitetaan väkisin ammattikorkeakoulujärjestelmän kanssa. Kirjoittajien mielestä musiikkikoulutuksen liittäminen monialaisiin ammattikorkeakouluihin tuntuu yhtä luonnottomalta kuin jalkavaimoksi myyminen.

Niitä [”yhteisiä linkejä” eri alojen välillä] voi löytyä vaikkapa kieliopinnoista ja kasvatustieteellisistä aineista, mutta huomattavasti **keinotekoisemmalta** tuntuu, jos vaikkapa kaupallisia aineita ja musiikkia yritetään **pakkonaittaa**. (Kuusisaari 1997, 7.)

Koulutuspolitiikka-nimisen perheen vanhemmat myivät kauniin ja itsenäisen konservatorio-tyttärensä tämän vastustuksesta huolimatta jalkavaimoksi suurelle ammattikorkeakoulusulttaanille. Tällainen koulutustehtävän siirto suoritettiin Jyväskylässä 1998. (Konttinen – Ikkala – Kekko – Liimatainen – Manninen 2001, 8.)

Uhka ja pelko

Tulkintarepertuaarille tyypillistä, usein toistuvaa sanastoa ovat uhan ja pelon ilmaukset. Kirjoitusten mukaan uudistukset sisältävät monia vaaroja ja herättävät pelkoa asianosaisissa.

Konservatorioissa **pelätään** silti, miten käy kun rahoja ruvetaan jakamaan. (Aukia 1997, 25.)

Ja ehkä vakavinta kaikesta: elintärkeä yhteys musiikkikoulutuksen alempiin asteisiin **uhkaa** katketa. (Kuusisaari 2000, 5.)

Eräs **uhkakuva** on **pelko** yksityisopetuksen leikkauksista – ovathan taidealojen tutkintojen yksikköhinnat aivan eri luokkaa kuin muissa ammattikorkean koulutusohjelmissä. (Mäkilä 2001, 6.)

5.3 Tulkintarepertuaarien esiintyminen aineistossa

Uudistusmielinen ja uudistuskriittinen tulkintarepertuaari viittaavat puolesta / vastaan –tyyppiseen suhtautumiseen ammattikorkeakoulu-uudistusta kohtaan. Kirjoituksille tuntuukin olevan leimallista jyrkkä vastakkainasettelu: neutraaleja tai kovin varovaisia kannanottoja teksteissä ei ole oikeastaan lainkaan. Tekstien sisältö vaihtelee uudistuksen vaiheiden mukaisesti. Ajankohtaiset ilmiöt, kuten työryhmien raporttien valmistuminen, ensimmäiset ammattikorkeakoulukokeilut tai muutokset opetussuunnitelmissa, huomioidaan kirjoittelussa melko nopeasti.

Uudistusmielinen repertuaari näyttää hallitsevan aineistoa. Se esiintyy kirjoituksissa uudistuskriittistä repertuaaria useammin, ja sen alla käsitellään

rikkaammin erilaisia aihepiirejä. Toisaalta aineistossa on vain muutama artikkeli, joista voi paikantaa ainoastaan toisen tulkintarepertuaareista. Tällöin kyseessä on lähes aina uudistuskriittinen repertuaari – tekstit ovat tiukkasävyisiä puheenvuoroja ammattikorkeakoulujen aiheuttamista ongelmista ja epäkohdista. Repertuaarien esiintyminen yhdessä osoittanee, että uudistuksessa on kyse hyvin monitahoisesta prosessista.

6 PÄÄTÄNTÖ

Koulutusuudistusten analyysimalli toimi taustana työni ensimmäiselle osalle, jossa selvitin ammattikorkeakoulu-uudistuksen kulkua sekä uudistukseen vaikuttaneiden intressiryhmien toimintaa. Åke Islingin väitöskirjan vastaavassa mallissa intressiryhmien kamppailu nousee keskeiseksi tekijäksi koulutusuudistusten toteuttamisessa. Tutkimuksessani esille tulleet ryhmät eivät ole välttämättä pystyneet vaikuttamaan poliittiseen päätöksentekoon, mutta oma merkityksensä niillä on luonnollisesti ollut.

Ammattikorkeakoulu-uudistuksen valmistelusta vastasivat asiantuntijatyöryhmät. Koska työryhmien rooli oli uudistuksessa yleisesti ottaen tärkeä, opetushallituksen konservatoriotyöryhmän työskentely musiikkikoulutuksen rationalisoimiseksi mietityttää. Käsittääkseni useimpia työryhmän muistiossa ehdotettuja toimenpiteitä ei koskaan toteutettu. Myöskään näkemys yhden tai vain muutaman musiikkialan ammattikorkeakoulun perustamisesta ei saanut vastakaikua oppilaitoksissa: jo muistion työstämisen aikaan suurin osa konservatorioista oli mukana monialaisissa ammattikorkeakouluhankkeissa. Onko musiikkiala niin marginaalinen ja erityislaatuinen, ettei opetushallituksessa tai opetusministeriössä ollut lopulta mielenkiintoa tai asiantuntemusta puuttua konservatorioiden omiin ammattikorkeakoulusuunnitelmiin? Voisi sanoa, että oppilaitokset olivat poliittisia päättäjiä vahvempi ryhmä musiikkikoulutuksen uudistusprosessin käynnistyessä.

Konservatorioiden rehtorit ovat toimineet uudistuksessa ylimmän tason päätöksenteon ja oppilaitoksen henkilöstön välissä. Voi ajatella, että rehtoreiden myönteinen suhtautuminen uudistukseen on ollut lähes välttämätöntä, sillä he ovat kyenneet omilla kannanotoillaan vakuuttamaan oppilaitoksen väen uudistuksen tarpeellisuudesta. Opettajat ovat puolestaan ainakin lehtikirjoitus-

ten perusteella olleet varsin pettyneitä ammattikorkeakoulujen tuloon. Heidän äänensä on alkanut kuulua kirjoittelussa vasta uudistuksen toteuttamisen jälkeen, joten he ovat mahdollisesti ryhtyneet puolustamaan omia intressejään liian myöhään. Tämä on kuitenkin vain arvailua: opettajat ovat esimerkiksi saattaneet saada puutteellista informaatiota uudistuksen mukanaan tuomista muutoksista prosessin suunnittelu- ja valmisteluvaiheessa.

Sibelius-Akatemian kritiikki ammattikorkeakouluja kohtaan ei ole yllättävää. Sibelius-Akatemialla on pitkät perinteet maamme ainoana musiikkikorkeakouluna, ja se on saavuttanut mainetta erittäin korkeatasoisena oppilaitoksena. Se tuskin haluaisi ammattikorkeakoulujen muusikon ja musiikkipedagogin tutkintoja rinnastettavan omiin tutkintoihinsa, vaikka ammattikorkeakoulututkinnot määritelläänkin korkeakoulututkinnoiksi. Luultavasti Sibelius-Akatemian ja ammattikorkeakoulujen musiikin koulutusohjelmien kesken joudutaankin edelleen käymään keskustelua ja intressikamppailua esimerkiksi jatko-opintojen järjestämisestä ja virkojen kelpoisuusvaatimuksista.

Työni toisessa osassa tarkastelin musiikkialan ammattikorkeakouluuudistusta koskevia lehtikirjoituksia diskurssianalyysin keinoin. Paikansin aineistostani kaksi tulkintarepertuaaria, uudistusmielisen ja uudistuskriittisen repertuaarin. Esittelemäni repertuaarit vastaavat mielestäni hyvin tulkintarepertuaarin yleistä määritelmää: ne ovat sisäisesti ristiriidattomia mutta keskenään ristiriitaisia kokonaisuuksia, joissa on havaittavissa tiettyjä sanastollisia ja tyyllillisiä piirteitä. Ne myös tekevät ymmärrettäväksi useita eri aihepiirejä. Jos repertuaarien katsotaan esiintyvän jonkin laajemman diskurssin sisällä, tuota diskurssia voisi kutsua vaikkapa julkisen keskustelun diskurssiksi.

Analyysin tekemisen jälkeen voi pohtia, miten diskurssianalyysiin sisältyvät teoreettiset oletukset näkyvät tuloksissa. Kirjoitukset rakentavat ensinnäkin osaltaan tiettyjen sosiaalisten ryhmien jakamaa todellisuutta. Useiden rin-

nakkaisten, keskenään kilpailevien diskurssien olemassaolosta kertovat aineistosta paikantamani tulkintarepertuaarit.

Kielenkäytön seurauksena pidän sitä, että sopivilla sanavalinnoilla ja argumenttien ilmaisemisella itsestäänselvyyksinä voidaan luoda tietynlainen kuva puheen kohteena olevasta ilmiöstä. Sanaston ja retoristen keinojen avulla ilmiölle annetaan erilaisia merkityksiä. Esimerkiksi oman aineistoni uudistusmielisessä tulkintarepertuaarissa pienet konservatoriot saadaan näyttämään todellisilta ongelmatapauksilta, uudistuskriittisessä repertuaarissa taas ammattikorkeakoulut vaikuttavat uhkaavilta musiikkikoulutuksen romuttajilta.

Tutkimukseni aineistoon kuuluu erityisen paljon Rondon päätoimittaja Harri Kuusisaaren tekstejä. Saattaa herätä ajatus, ettei vain yhden ihmisen kirjoitusten pohjalta ole uskottavaa muodostaa tulkintarepertuaareja. Diskurssi-analyysissa kirjoittaja tai puhuja kuitenkin syrjäytetään tulkintoja tehtäessä. Asian voi nähdä siten, että kirjoittaja välittää sosiaalisessa toiminnassa rakentuneita, yhteisesti jaettuja merkityksiä. Hän ei siis ilmaise ainoastaan omia subjektiivisia mielipiteitään.

Onko lehtikirjoittelulla voinut vaikuttaa uudistuksen kulkuun? Vastaus on luultavimmin ei, mutta jokin tarkoitus kirjoittelulla täytyy olla. Mielipidekirjoitusten ja vastineiden kirjoittajille on varmasti ollut tärkeää tuoda oma kantansa esille, puolustaa sitä ja hankkia tukijoita samoin ajattelevista. Suuren joukon näkemyksillä on niin paljon painoarvoa, että esimerkiksi koko opettajakunnan nimissä puhujat ovat saattaneet saada kirjoituksillaan aikaan keskustelua ja jopa todellisia muutoksia ainakin yksittäisen oppilaitoksen tasolla.

Eri vuosina on julkaistu hyvin eri määrä ammattikorkeakoulu-uudistusta koskevia kirjoituksia. Suomen Konservatorioliiton julkaisu Bardi ei ole ilmestynyt joka vuosi tarkastelemallani ajanjaksolla, mutta jo pelkästään Rondon kirjoitettujen artikkeleiden perusteella voi todeta, että ammattikorkeakoulut ovat olleet esillä erityisesti vuosien 1997, 1998 ja 2001 aikana. Kon-

servatoriot alkoivat liittyä ammattikorkeakoulujen piiriin laajamittaisesti 1997 – 1998, ja siirtymä herätti varmasti juuri tuoreeltaan kiinnostusta. Vuonna 2001 tilanne oli puolestaan vakiintunut, jolloin uudistusta voitiin katsoa uudelleen kertyneiden kokemusten pohjalta.

Viime aikoina aihepiiriä on käsitelty musiikkilehdissä erittäin vähän. Ehkäpä ammattikorkeakouluihin kriittisimminkin suhtautuneet ovat sopeutuneet uuteen järjestelmään, eikä samanlaista intoa kirjoittamiseen enää ole. Luulen, että ammattikorkeakoulut nousevat jälleen vilkkaan julkisen keskustelun kohteeksi, jos musiikkialalle aletaan suunnitella jatkotutkintoja. Ammattikorkeakoulujen jatkotutkintojen kokeilukausi on parhaillaan meneillään muutamalla muulla koulutusalaalla.

Ammattikorkeakoulujen musiikin koulutusohjelmien tulevaisuutta voi veikkailla. Uskon, että entiset konservatoriot pysyvät monialaisten ammattikorkeakoulujen piirissä, eikä kovin suuria muutoksia hallintopuolella tapahdu. Opetussuunnitelmia muokataan todennäköisesti entistä monipuolisemmiksi ja persoonallisemmiksi oppilaitoskohtaisesti. Mahdollisesti myös täydennyskoulutukseen sekä avoimen ammattikorkeakoulun opetukseen panostetaan yhä enemmän.

Ammattikorkeakoulujen musiikkialasta voi kehittää runsaasti jatkotutkimuskohteita. Ammattikorkeakouluihin siirtymisen vaiheita olisi edelleen hyödyllistä selvittää sekä yleisesti että yksittäisten konservatorioiden näkökulmasta, sillä tässä työssä uudistusprosessin kuvailu jää varsin pintapuoliseksi ja vajavaiseksi. Analysoimani lehtikirjoitukset antavat esimakua siitä, miten eri intressiryhmät ovat suhtautuneet uudistukseen. Asenteita ja mielipiteitä voisi kartoittaa tarkemmin esimerkiksi haastatteluiden avulla. Muita mielenkiintoisia tutkimusaiheita saattaisivat olla vaikkapa opetussuunnitelmien sisällöt, koulutuksen alueelliset vaikutukset tai ammattikorkeakoulujen monialaisuuden tarjoamat mahdollisuudet.

LÄHTEET

- AMBERLA, Kai 1994. Kenen kantti kestää? Konservatoriot käyvät pudotustais-
telua. Rondo 1 / 1994, 19 – 20.
- AMMATTIKORKEAKOULUJEN VALINTAOPAS 2003. Helsinki: Opetushalli-
tus.
- AMMATTIKORKEAKOULUOPINNOT 2002 – 2003. Tietoja ammattikorkea-
kouluopintoja suunnitteleville. Helsinki: Opetushallitus.
- AUKIA, Jussi-Pekka 1997. Konservatoriot murrostilassa. Status kohoaa mutta
muuttuuko opetuksen sisältö? Rondo 11 / 1997, 24 – 25.
- BAUMAN, Zygmunt 1996. Postmodernin lumo. Suomentanut Jyrki Vainonen.
Tampere: Vastapaino.
- BECK, Ulrich 1995. Poliitiikan uudelleen keksiminen: kohti refleksiivisen mo-
dernisaation teoriaa. Teoksessa Ulrich Beck – Anthony Giddens – Scott
Lash: Nykyajan jäljillä. Refleksiivinen modernisaatio. Suomentanut
Leevi Lehto. Tampere: Vastapaino.
- THE CONSERVATORIES OF FINLAND 1997. Report of the International
Evaluation Team. National Board of Education. Helsinki: Yliopisto-
paino.
- GILBERT, G. Nigel – MULKAY, Michael 1984. Opening Pandora's Box. A Socio-
logical Analysis of Scientists' Discourse. Cambridge: Cambridge Uni-
versity Press.
- HEINO, Terhi 1997. Suomen konservatorioiden kansainvälinen arviointi. Bardi
1997, 8 – 13.
- HERRANEN, Jatta 2003. Ammattikorkeakoulu diskursiivisena tilana. Järjestys-
tä, konflikteja ja kaaosta. Joensuun yliopiston kasvatustieteellisiä julkai-
suja n:o 85. Joensuu: Joensuun yliopistopaino.

- HONKANEN, Pertti 1995. Julkinen sektori. Muistiinpanoja yksityistämisestä ja säästöpolitiikasta. Helsinki: Hanki ja jää.
- ISLING, Åke 1980. Kampen för och mot en demokratisk skola. 1. Samhällsstruktur och skolorganisation. Stockholm: Sober Förlags.
- JAKKULA, Virva 2002. Oulun konservatorio 1952 – 2002. Oulu: Kirjapaino Kaleva.
- JOKINEN, Arja – JUHILA, Kirsi – SUONINEN, Eero 1993. Diskurssianalyysin aakkoset. Tampere: Vastapaino.
- JOKINEN, Arja – JUHILA, Kirsi – SUONINEN, Eero 1999. Diskurssianalyysi liikkeessä. Tampere: Vastapaino.
- KONSERVATORIOTYÖRYHMÄN MUISTIO 1993. Ammatillisten musiikkioppilaitosten kehittäminen. Opetushallituksen julkaisusarjat. Kehittämissarja 22 / 1993. Helsinki: Painatuskeskus.
- KONTTINEN, Sampsa – IKKALA, Jari – KEKKO, Ulla – LIIMATAINEN, Katriina – MANNINEN, Turkka 2001. AMK – etuja ja suuria uhkia. Perusopetuksen yhteys ammattitasolle katkesi. Rondo 2 / 2001, 8.
- KOPPINEN, Mari 2001. Tampereen konservatorio 1931 – 2001. Jyväskylä: Gummerus.
- KOTILAINEN, Tuula 2001. Maisterin tie. AMK:sta Sibelius-Akatemiaan? Rondo 1 / 2001, 7.
- KOULUTUSOPAS PERUSKOULUN JÄLKEISEEN KOULUTUKSEEN 2003. Helsinki: Opetushallitus.
- KUMAR, Krishan 1995. From Post-Industrial to Post-Modern Society. New Theories of the Contemporary World. Oxford: Blackwell.
- KUUSISAARI, Harri 1992. Onko Suomessa liikaa konservatorioita? Rondo 1 / 1992, 14 – 17.
- KUUSISAARI, Harri 1995. "Oppilaan etu on tärkeintä". Ilari Laakso haluaa konservatorioihin luovaa uteliaisuutta. Rondo 6 / 1995, 32 – 33.

- KUUSISAARI, Harri 1996. Iloinen musiikkitalo vai byrokraattinen jätti? Rondo 3 / 1996, 12 – 17.
- KUUSISAARI, Harri 1997. Ammattikorkeat. Rondo 11 / 1997, 7.
- KUUSISAARI, Harri 1998. Statuksen vai taiteen vuoksi. Rondo 7 / 1998, 34 – 36.
- KUUSISAARI, Harri 2000. Koulutuksessa kuohuu. Rondo 10 / 2000, 5.
- KUUSISAARI, Harri 2001. Musiikkikoulutus rönsyilee. Ammattikorkea puhuttaa ja keskiaste hakee uomiaan. Rondo 4 / 2001, 29 – 31.
- LAKI AMMATTIKORKEAKOULUOPINNOISTA 1995. 255 / 3.3.1995.
- LAMPINEN, Osmo 1995. Ammattikorkeakoulujen kehittämisen vaihtoehdot. Teoksessa Osmo Lampinen (toim.): Ammattikorkeakoulut – vaihtoehto yliopistolle. Helsinki: Gaudeamus.
- LAMPINEN, Osmo 2000. Suomen koulutusjärjestelmän kehitys. 2. painos. Helsinki: Gaudeamus.
- LAMPINEN, Osmo – SAVOLA, Marita 1995. Ammattikorkeakoulujen syntyvaiheet Suomessa. Teoksessa Osmo Lampinen (toim.): Ammattikorkeakoulut – vaihtoehto yliopistolle. Helsinki: Gaudeamus.
- LAURILA, Juhani 2000. Keski-Suomen konservatorio 1948 – 1999. Jyväskylä: Gummerus.
- LUUKKA, Minna-Riitta 2000. Näkökulma luo kohteen: diskurssintutkimuksen taustaoletukset. Teoksessa Kari Sajavaara – Arja Piirainen-Marsh (toim.): Kieli, diskurssi & yhteisö. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.
- LYOTARD, Jean-François 1985. Tieto postmodernissa yhteiskunnassa. Suomentanut Leevi Lehto. Tampere: Vastapaino.
- McQUAIL, Denis 1994. Mass Communication Theory. An Introduction. Third Edition. London: Sage.
- MÄKILÄ, Sasha 2001. Ammattikorkeakoulun uudet tuulet. Musiikinopiskelu matkasi uudelle vuosituhannele AMK:n myötä. Rondo 1 / 2001, 6.

- PARKKARI, Martti 2001. Ilmapiiri tulehtui. AMK-ongelmia Turun puolessa. Rondo 2 / 2001, 6.
- PELLIKKA, Harri 1995. Kun sisältö ohitti muodon – Statusvaje konservatorioiden riesana. Rondo 3 / 1995, 47.
- PELLIKKA, Harri 1998a. Konservatorioliitto ajoi musiikin amk:ta. Rondo 8 / 1998, 13.
- PELLIKKA, Harri 1998b. Musiikkiala vaalii koulutusjatkumoa. Lisää yhteistyötä eri koulutusasteiden välille. Bardi 1998, 3.
- PELLIKKA, Harri 2001. Musiikkialan tehtäväjako täsmentyy. Bardi 2001, 10 – 11.
- PIETIKÄINEN, Sari 2000. Kriittinen diskurssintutkimus. Teoksessa Kari Saja-vaara – Arja Piirainen-Marsh (toim.): Kieli, diskurssi & yhteisö. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.
- RAJAMAA, Lassi 1997. Konservatorioista ammattikorkeakouluja, Sibelius-Akatemiasta yliopisto. Bardi 1997, 15 – 17.
- RAUDASKOSKI, Leena 2000. Ammattikorkeakoulun toimintaperustaa etsimässä. Toimilupahakemusten sisällönanalyttinen tarkastelu. Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research 166. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.
- SALMINEN, Hannele 1997. Suomalaisen ammattikorkeakoulun syntyyn vaikuttaneita tekijöitä. Kasvatus 28 (4), 312 – 325.
- SALMINEN, Hannele 1999. Suomalaisten koulutusuudistusten ja talouden yhteyksistä. Aikuiskasvatus 19 (3), 220 – 230.
- SALMINEN, Hannele 2000. Ammattikorkeakoulujen tulevaisuudesta. Futura 19 (2), 35 – 56.
- SALMINEN, Hannele 2001. Suomalainen ammattikorkeakoulu-uudistus opetushallinnon prosessina. Koulutussuunnittelu valtion keskushallinnon

- näkökulmasta. Opetusministeriön Koulutus- ja tiedepolitiikan osaston julkaisusarja 81. Vammala: Vammalan kirjapaino.
- SARJALA, Jukka 1997. Konservatoriot työllistävät riittävästi, oppilaitosverkon harventamiseen ei tarvetta. *Bardi* 1997, 6 – 7.
- SCOTT, Alan 1992. Political Culture and Social Movements. Teoksessa John Allen – Peter Braham – Paul Lewis (eds.): *Political and Economic Forms of Modernity*. Cambridge: Polity Press.
- SULKUNEN, Pekka 1998. Johdatus sosiologiaan. Käsitteitä ja näkökulmia. Juva: WSOY.
- SUONINEN, Eero 1992. Perheen kuvakulmat. Diskurssianalyysi perheenäidin puheesta. Tampere: Tampereen yliopiston jäljennepalvelu.
- TALJA, Sanna 1998. Musiikki, kulttuuri, kirjasto. Diskurssien analyysi. Tampere: Tampereen yliopiston jäljennepalvelu.
- TOIVANEN, Mikko 2001. Ammattikorkeat puhuttavat yhä. ”Nykyajan trendinä on kouluttautua kerralla mahdollisimman pitkälle”. *Rondo* 6 / 2001, 10 – 11.
- VANTTAJA, Markku – KETONEN, Kimmo 1995. Korkeakoululaitoksen rakenteellinen kehittäminen. Tapaustutkimus lääketieteen ja kasvatustieteen koulutusaloilta. Turun yliopiston Koulutussosiologian tutkimuskeskus, Raportteja 28. Turku: Painosalama.
- VESTERINEN, Marja-Liisa 2002. Ammatillinen harjoittelu osana asiantuntijuuden kehittymistä ammattikorkeakoulussa. *Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research* 196. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.

LIITE Aineistokorpuksen muodostavat lehtikirjoitukset

- AMBERLA, Kai 1994. Kenen kantti kestää? Konservatoriot käyvät pudotustais-
telua. Rondo 1 / 1994, 19 – 20. *
- AUKIA, Jussi-Pekka 1997. Konservatoriot murrostilassa. Status kohoaa mutta
muuttuuko opetuksen sisältö? Rondo 11 / 1997, 24 – 25. *
- HEINO, Terhi 1997. Suomen konservatorioiden kansainvälinen arviointi. Bardi
1997, 8 – 13. *
- KONTTINEN, Sampsa – IKKALA, Jari – KEKKO, Ulla – LIIMATAINEN, Kata-
riina – MANNINEN, Turkka 2001. AMK – etuja ja suuria uhkia. Perus-
opetuksen yhteys ammattitasolle katkesi. Rondo 2 / 2001, 8. *
- KOTILAINEN, Tuula 2001. Maisterin tie. AMK:sta Sibelius-Akatemiaan? Ron-
do 1 / 2001, 7.
- KUHA, Jukka 1996. Dynaamisuus. Bardi 1996, 3 – 4.
- KUUSISAARI, Harri 1992. Onko Suomessa liikaa konservatorioita? Rondo 1 /
1992, 14 – 17. *
- KUUSISAARI, Harri 1995. ”Oppilaan etu on tärkeintä”. Ilari Laakso haluaa
konservatorioihin luovaa uteliaisuutta. Rondo 6 / 1995, 32 – 33. *
- KUUSISAARI, Harri 1996. Iloinen musiikkitalo vai byrokraattinen jätti? Rondo
3 / 1996, 12 – 17. *
- KUUSISAARI, Harri 1997. Ammattikorkeat. Rondo 11 / 1997, 7. *
- KUUSISAARI, Harri 1998a. Monitaituruus kunniaan. Rondo 6 / 1998, 5.
- KUUSISAARI, Harri 1998b. Statuksen vai taiteen vuoksi. Rondo 7 / 1998, 34 –
36. *
- KUUSISAARI, Harri 1999. Laatu kunniaan. Pekka Vapaavuori haluaa löytää
Sibelius-Akatemialle uuden identiteetin. Rondo 6 / 1999, 6 – 7.
- KUUSISAARI, Harri 2000a. Kenen lauluja oikein laulat? Rondo 4 / 2000, 22 – 27.
- KUUSISAARI, Harri 2000b. Koulutuksessa kuohuu. Rondo 10 / 2000, 5. *

- KUUSISAARI, Harri 2001. Musiikkikoulutus rönsyilee. Ammattikorkea puhuttaa ja keskiaste hakee uomiaan. Rondo 4 / 2001, 29 – 31. *
- MÄKILÄ, Sasha 2001. Ammattikorkeakoulun uudet tuulet. Musiikinopiskelu matkasi uudelle vuosituhannele AMK:n myötä. Rondo 1 / 2001, 6. *
- PARKKARI, Martti 2001. Ilmapiiiri tulehtui. AMK-ongelmia Turun puolessa. Rondo 2 / 2001, 6.
- PELLIKKA, Harri 1995. Kun sisältö ohitti muodon – Statusvaje konservatorioiden riesana. Rondo 3 / 1995, 47. *
- PELLIKKA, Harri 1998a. Konservatorioliitto ajoi musiikin amk:ta. Rondo 8 / 1998, 13.
- PELLIKKA, Harri 1998b. Musiikkiala vaalii koulutusjatkumoa. Lisää yhteistyötä eri koulutusasteiden välille. Bardi 1998, 3. *
- PELLIKKA, Harri 2001. Musiikkialan tehtäväjako täsmentyy. Bardi 2001, 10 – 11. *
- RAJAMAA, Lassi 1997. Konservatorioista ammattikorkeakouluja, Sibelius-Akatemiasta yliopisto. Bardi 1997, 15 – 17. *
- SARJALA, Jukka 1997. Konservatoriot työllistävät riittävästi, oppilaitosverkoston harventamiseen ei tarvetta. Bardi 1997, 6 – 7. *
- TAWASTSTJERNA, Erik T. 1997. Konservatoriot kansainvälisen suurennuslasin alla. Bardi 1997, 14.
- TOIVANEN, Mikko 2001. Ammattikorkeat puhuttavat yhä. ”Nykyajan trendinä on kouluttautua kerralla mahdollisimman pitkälle”. Rondo 6 / 2001, 10 – 11.

* Kirjoituksesta on käytetty suoraa lainausta tulkintarepertuaarien kuvauksessa